

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на
земјоделски стопанства

СОДРЖИНА НА УПАТСТВОТО

1.	Вовед	2
2.	Цели на мерката Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства	2
3.	Финансиска поддршка предвидена со мерката.....	3
4.	Приоритетни сектори/прифатливи инвестиции.....	4
5.	ИПАРД трошоци	6
	Прифатливи трошоци	6
	Трошоци кои не се прифатливи	8
	Правила за потекло на трошоци.....	8
6.	Кој може да биде корисник.....	8
7.	Критериуми за доделување на средства.....	11
	Минимални капацитети.....	11
	Општи критериуми за доделување на средства	13
	Исполнување на соодветни стандарди.....	14
	Економска оддржливост.....	15
	Специфични критериуми по типови на инвестиции.....	15
8.	Потребни документи при поднесување на барањето.....	17
	Административна процедура за обработка на барањето	24
9.	Поднесување на барање за користење средства.....	24
	Обработка на барање и избор на корисници	24
	Критериуми за избор (рангирање).....	26
	Склучување на договор.....	27
10.	Реализација на договорот	27
11.	Исплата на средства	28
12.	Контрола на терен.....	30
13.	Обележување и видливост	30
14.	Контакт - АФПЗРР	31
15.	Прилози.....	33
	Прилог 1. Листа на планински подрачја.....	33
	Прилог 2. Детална листа на прифатливи трошоци за мерка 1	37
	Напомена: Прифатливи се трошоците кои се однесуваат за инвестиции во секторите/подсекторите објавени во овој јавен повик (Дел II, точка 2).....	37
	Прилог 3. Листа на минимални национални стандарди релевантни за спроведувања на ИПАРД 2021-2027	44
	Прилог 4. Складирање и ракување со арско ѓубре.....	51
	Прилог 5 Изјава за големина на субјект.....	53
	Прилог 6 Договор за финансиска поддршка.....	69

1. Вовед

ИПА III (ЕУ Инструмент за претпристапна помош) претставува правна рамка на ЕУ и пакет за финансиска помош, дизајнирана да им помогне на земјите кандидати за членство како и на потенцијалните земји членки. Помошта е насочена кон повеќе области, а една од тие е земјоделството и руралниот развој.

ИПАРД Програмата 2021-2027 е програма која овозможува пристап до фондовите на Европската Унија наменети за финансиска помош на земјоделството и руралниот развој.

Од искористувањето на фондот од ИПАРД Програмата 2021-2027 за Република Северна Македонија се очекуваат многубројни придобивки, од кои можат да се издвојат следните: подобрување на стандардот на земјоделците, подобрување на пазарната конкурентност и ефикасност, зголемување на вработеноста во руралните средини, подобрување на ветеринарните стандарди и унапредување и заштита на животната средина.

2. Цели на мерката Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Општи цели:

- Да се зголеми ефикасноста, конкурентноста и поодржливото земјоделско производство во земјоделско-прехранбениот сектор, преку прогресивно усогласување со стандардите на Унијата, подобрување на позицијата на земјоделците во синцирот на исхрана и поддршка на младите земјоделци;
- Да се поддржи економскиот, социјалниот и територијалниот развој;
- Да се подобри одговорот на земјоделско-прехранбениот сектор на јавната побарувачка за висококвалитетна, безбедна, климатски-соодветна, хранлива и одржлива храна, како и благосостојба на животните;
- Да придонесе кон ублажување на климатските промени, како и за одржлива енергија и поттикнување на одржливо управување со природните ресурси - водата, почвата и воздухот.

Специфични цели:

- Модернизирање и реструктурирање на физичкиот (материјалниот) потенцијал со цел подобрување на целокупното работење на земјоделските стопанства при производството на примарни земјоделски производи и риба;
- Зголемување на вредноста на производството и маркетингот;
- Промовирање на паметен, одржлив и инклузивен раст, преку развој на физички капитал;
- Да се обезбеди прогресивно усогласување со стандардите на Унијата, подобрување на позицијата на земјоделците во синцирот на исхрана и поддршка на младите земјоделци.

3. Финансиска поддршка предвидена со мерката

Минималната вредност на вкупно прифатливите трошоци на предложената инвестиција за оваа мерка не може да биде пониска од **20.000 евра** во денарска противвредност не вклучувајќи го ДДВ, додека максималната поддршка која може да биде доделена на еден корисник под оваа мерка изнесува **1.500.000 евра во денарска противвредност** не вклучувајќи го ДДВ за целиот период на спроведување на Програмата.

Максималната финансиска поддршка која може да се додели на новоосновани правни лица (правно лице кое нема поднесено годишен даночен извештај за последната фискална година што ѝ претходи на годината на јавниот повик) по оваа мерка е 100.000 евра.

Максималната вкупна финансиска поддршка која може да се додели на поединечен проект според оваа мерка е 750.000 евра.

Вкупната финансиска поддршка (75% од ЕУ фондовите + 25% национално кофинансирање) која се исплаќа во вид на кофинансирање на инвестицијата во рамки на оваа мерка изнесува **60%** од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата.

Овој процент на кофинансирање се зголемува до:

- 65% за инвестиции во земјоделски стопанства во планинските области (Листа на планински области дадени во **Прилог 1** на ова Упатство или може да се превземе од веб страната на Агенцијата www.ipardpa.gov.mk);
- 70% за инвестиции во земјоделски стопанства предложени од страна на млади земјоделци (физички лица на возраст од 18 години до 40 години на денот на поднесување на барањето за финансиска поддршка) и/или земјоделски стопанства кои се сертифицирани како органски производители за предметната инвестиција. ;

Процентот на кофинансирање ќе се зголеми за 10 процентни поени за делот од инвестицијата кој се однесува на:

- Инвестиции во системи за складирање и управување со арско ѓубре (пример; третман, понатамошно користење и сл.);
- Инвестиции во објекти/опрема за производство на енергија од други обновливи извори на енергија за задоволување на сопствените потреби за енергија на земјоделското стопанство;
- Инвестиции во објекти/опрема за третман на отпадни води/канализација и
- Колективни инвестиции - дополнителна поддршка од оваа мерка се применува на секторот за овошје и зеленчук, секторот за вино, млеко, млечни и месни производи, како и за колективни инвестиции за квалитетни производи со изгледи да бидат регистрирани како производи со ознака на потекло и/или географска ознака.

Највисокото кумулативно/комбинирано ниво на поддршка не смее да надминува 75%.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Напомена: Зголемувањето на процентот на финансиската поддршка за 10 процентни поени се однесува само за делот на инвестицијата заради кој се врши зголемувањето на поддршката, а не за целосно предложената инвестиција.

Корисниците може да поднесат повеќе проекти во рамките на оваа мерка во текот на спроведувањето на Програмата, под услов максималната вкупна поддршка да не биде надмината и за претходниот проект да биде поднесено барање за исплата. Финансиската поддршка за ново поднесените барањата ќе се одобри по исплатата на финансиската поддршка од претходно одобриениот проект и склучен договор.

АФПЗРР пред склучување на договор со корисникот ќе изврши проверка дали предложената инвестиција е веќе финансирана од Програмата за финансиска поддршка на руралниот развој, со цел да се спречи двојно финансирање на истата инвестиција.

4. Приоритетни сектори/прифатливи инвестиции

Следните сектори се прифатливи за поддршка со оваа мерка:

- **Растително производство:** (1) житни култури, (2) индустриски и фуражни култури, (5) лозови насади (само вински сорти), (6) други култури од Анекс I кои не се поддржани во рамките на Мерката 7;
- **Сточарство:** (1) Говеда (за млечно говедарство и гоење), (2) свињи (за репродукција и гоење), (3) овци и кози (за млечно овчарство, козарство, и гоење), (4) живина (кокошки несилки, пилиња одгледувани за производство на месо – бројлери), (5) друг добиток од Анекс I кои не се поддржани во рамки на Мерка 7;
- **Рибарство:** фарми за аквакултура за слатководни риби;
- **Преработка и директен маркетинг на сопственото земјоделско производство на фарма:** (1) млеко и млечни производи, (2) јајца, месо и производи од месо; (3) овошје и зеленчук, вклучувајќи компири и мешункасти култури; (6) шира од грозје, сок од грозје, вино;
- **Производство на енергија од обновливи извори за сопствена потрошувачка,** преку преработка на растителни и животински производи од примарна и секундарна биомаса (освен биомаса од рибни производи) за производство на биогаз и/или биогорива, користење на сончева енергија, ветерници, геотермална енергија итн.

Примери на прифатливи инвестиции:

- Изградба или реконструкција на објекти и друг недвижен имот за земјоделско производство и рибарство (како што се објекти за одгледување на добиток, складирање на храна, објекти за размножување, и објекти за пост-бербени активности итн.), помошни објекти (како на пример, складови за чување на храна и сточна храна, силажа и амбари /силоси за сено и зрно), вклучувајќи ги и оние што се користат за сместување на земјоделските машини и опрема, заштита при работа на работниците во земјоделството, заштита на животната средина (на пример јами

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

за арско ѓубре и септички јами, складишта за биомаса, недвижен имот за третирање на вода/канализација на течни арски ѓубриња, складишта за силажа, објекти за заштитни средства на растителното производство и складирање на вештачки ѓубрива), како и потребната опрема;

- Изградба или реконструкција на објекти и друг недвижен имотот кој се користи за пост-бербени активности, за преработка и маркетинг на земјоделски производи на ниво на земјоделско стопанство (како што се простории за пост-бербени активности, простории за ладење, пакување, калибрирање, производствени простории, магацини и продажни пунктови) помошни објекти (на пример објекти за подготовка на суровина, магацини за жито и магацини за чување на готови производи) вклучувајќи ги и оние за заштита при работа и заштита на животната средина (на пример третман на отпад, магацини за биомаса и недвижен имот за вода /третман на отпадни води) и потребната опрема;
- Садење и пресадување на повеќегодишни растенија – винова лоза (со исклучок на семе),вклучително и придружни инсталации;
- Набавка и/или инсталирање на нови машини, земјоделска механизација и опрема/инструменти за подобрување на активностите за земјоделско производство и рибарството на фармата;
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и /или опрема за подобрување на стандардите на благосостојбата на животните (на пример обезбедување на доволен простор, постојан пристап до свежа вода, исхрана, сместување и размножување, чистење на арско ѓубре и одмор на отворен простор итн);
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и опрема/алатки за пост-бербени активности, преработка и директен маркетинг на земјоделско стопанство, вклучувајќи ги оние за:
  - калибрација, собирање, складирање и ладење (вклучувајќи и манипулација);
  - преработка, пакување, ладење, замрзнување, сушење итн. и складирање (вклучувајќи и манипулација);
  - производство на нови производи, воведување на нови технологии и процеси и
  - подобрување и контрола на квалитетот и безбедноста на суровините и храната;
- Набавка и/или инсталирање на нови машини и/или опрема за заштита на животната средина (како на пример за енергетска ефикасност, контролирани климатски услови, справување и складирање на ѓубриво, отпад и третман на нус-производи и третман на вода), вклучувајќи и ублажување на последиците од климатските промени (како на пример заштитни покривки и сенки) вклучувајќи и обезбедување на електрична енергија и/или греење со користење на обновливи ресурси за да се задоволат потребите на земјоделското стопанство ;
- Инвестиции во објекти за наводнување на фарма и опрема (вклучително и нови резервоари, танкови, цевки, системи за наводнување - капка по капка,

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

фертиригација, системи за наводнување со пареа и подземно наводнување, инсталации за распрскување, пумпни станици и сл.);

- Набавка на специјализирани земјоделски транспортни приколки и возила, како што се земјоделски приколки, резервоари за млеко, транспортни разладни резервоари за превоз на производството, транспорт на живи животни и живина, специјализирана опрема за транспорт на арско ѓубриво и транспорт на биомаса и сл.;
- Инфраструктура на земјоделско стопанство, вклучувајќи изградба и реконструкција на патиштата и патеките на стопанството, инсталации за снабдување со електрична енергија, водоснабдување и канализациони системи, одводнување (дренажа), артески бунари, ограднување, и други подобрувања на надворешниот простор од имотот на корисникот за задоволување на потребите на земјоделското стопанство.
- Примери за прифатливи трошоци во рамките на колективните проекти се следниве: споделување на капацитети, машини, опрема и друга инфраструктура за производство на земјоделски производи за да се постигнат стандардите на ЕУ, воспоставување и развој на кратки синџири на снабдување и локални пазари (пазарно возило за директна продажба, опрема за пазарни тезги, фрижидери и друга опрема за директна продажба).

5. ИПАРД трошоци

Прифатливи трошоци

а) Материјални инвестиции

- Набавка на градежни материјали и елементи за изградба или реконструкција на згради и објекти
- Набавка на нова земјоделска механизација, машини и опрема
- Набавка на повеќегодишни растенија (освен хибриди)

б) Не материјални инвестиции (поврзани со прифатливите трошоци од точка а)

- Стекнување со патентни права и лиценци
- Компјутерски софтвер вклучувајќи софтверски лиценци
- Транспорт и инсталација на опрема (со исклучок на сервис)
- Изградба / реконструкција (вклучувајќи технички надзор)
- Услуги за садење и обновување на насади.

Покрај тоа, трошоците поврзани со колективните инвестиции може да се прошират за дополнително да покриваат:

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- Студии за спецификација за хигиенски стандарди и начинот на производство на квалитетни производи;
- Студија за развој на производ и маркетинг за нови производи или слични студии за други производи;
- Трошоци за анимација не повеќе од 10% за креирање и водење на краток синџир на вредност на одреден производ доставен до локален супермаркет.

(в) Општи трошоци (поврзани со прифатливите трошоци под точките (а) и (б))

- Подготовка на техничка документација, градежни планови и придружни студии
- Подготовка на Технички предлог проект / Деловен план: пресметка на трошоци, анализи, анализи на пазарот, маркетинг анализи
- Подготовка на документи за проценка на влијанието на проектот врз животната средина
- Управување со проекти

(г) Трошоци за специфични информативни и рекламни активности на ниво на проект, кои се во надлежност на корисниците:

- Билборди
- Плакети
- Налепници, и др.

Напомена: Деталната Листа на прифатливи трошоци за оваа мерка е составен дел од ова Упатство дадена како Прилог 2.

Општите трошоци како што се надоместоците за архитекти и инженери и консултанти, физибилити студии, стекнување со патентни права и лиценци не можат да надминат 10% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата под следниве услови:

- прифатливиот износ на општите трошоци нема да ги надминува трошоци утврдени во согласност со правилата на Секторската спогодба за оправданост на трошоците;
- за проекти со прифатливи трошоци на инвестициите од над 3 милиони евра, трошоците за подготовка на деловен план не треба да надминуваат 3% од прифатливите трошоци за тие инвестиции;
- за проекти со прифатливи трошоци на инвестициите од 1 до 3 милиони евра, трошоците за подготовка на деловен план не треба да надминуваат 4% од прифатливите трошоци за тие инвестиции;

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- за проекти со прифатливи трошоци на инвестициите помали од 1 милион евра, трошоците за подготовка на деловен план не смеат да надминат 5% од прифатливите трошоци за тие инвестиции.

Специфичните пониски граници може да се утврдат во зависност од типот на инвестицијата.

Трошоци кои не се прифатливи

Следните трошоци не се прифатливи во рамки оваа мерка:

- даноци, вклучувајќи ги даноците на додадена вредност;
- купување, изнајмување или издавање под закуп на земјиште и постоечки згради, без оглед на тоа дали закупот резултира со пренос на право на сопственоста на закупаецот, освен ако тоа не го предвидуваат одредбите од ИПАРД III Програмата;
- парични казни, финансиски казни и трошоци за судски спор;
- оперативни трошоци, освен кога е соодветно оправдано со природата на мерката во ИПАРД III Програмата или во случај на виша сила или исклучителни околности;
- половни машини и опрема;
- банкарски трошоци, трошоци за гаранции и слични давачки;
- трошоци за конверзија, трошоци и загуби од размена поврзани со ИПАРД евро сметката, како и други исклучиво финансиски трошоци;
- придонеси во натура;
- купување на права од земјоделско производство, животни, едногодишни растенија и нивно садење;
- какви било трошоци за одржување, амортизација и изнајмување, освен кога е соодветно оправдано со природата на мерката во ИПАРД III Програмата или во случај на виша сила или исклучителни околности;

Правила за потекло на трошоци

Прифатливите трошоци поврзани со инвестицијата можат да потекнуваат од било која земја.

6. Кој може да биде корисник

I. Земјоделско стопанство регистрирано во Единствениот регистар на земјоделски стопанства при Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (во понатамошниот текст: ЕРЗС) како **семејно земјоделско стопанство** претставувано од физичко лице или од индивидуален земјоделски производител или како земјоделско стопанство претставувано од правно лице.

- Земјоделското стопанство - корисник кое предлага инвестиции во растително производство, како и сите производни капацитети (производствениот план) на земјоделското стопанство, треба да бидат евидентирани во ЕРЗС пред да аплицира за поддршка.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Земјоделското стопанство - корисник кое предлага инвестиции во започнување на сточарско производство треба да биде регистрирано како земјоделско стопанство во ЕРЗС и во Регистарот за идентификација на животни пред поднесување на конечното барање за исплата.

- Земјоделското стопанство - корисник кое предлага инвестиции во преработка на земјоделски производи и маркетинг треба да биде регистрирано како оператор на храна во согласност со Законот за безбедност на храна во Агенција за храна и ветеринарство пред поднесување на конечното барање за исплата.

I.1 Семејното земјоделско стопанство е преставувано од физичко лице кое е член на земјоделското домаќинство. Физичкото лице е овластено, од страна на сите други членови од земјоделското домаќинство, да го претставува земјоделското стопанство пред надлежните органи и да управува со него. Овластениот претставник и останатите членови на земјоделското домаќинство мора да живеат на иста адреса која е наведена како седиште на земјоделското стопанство, без оглед на локацијата на земјоделскиот имот (земјиште и објекти).

I.2 Индивидуален земјоделски производител е физичко лице кое се занимава со земјоделство за негови нејзини лични потреби како сопственик на земјоделскиот имот или кој има право на користење на земјоделски имот добиено преку склучување законски договор со нејзиниот сопственик и е регистриран во Регистарот на индивидуални земјоделци при Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство или како Индивидуален земјоделски производител во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување. Индивидуалниот земјоделски производител е регистриран како семејно земјоделско стопанство во ЕРЗС.

I.3 Земјоделско стопанство преставувано од правно лице треба да биде регистрирано во Централниот регистар во согласност со Законот за трговски друштва.

Земјоделските стопанства претставувани од страна на правно лице во случај нивниот капитал да е во сопственост на јавен орган или органи или од страна на државата со повеќе од 25%, не се прифатливи корисници со оваа мерка.

II. Задруга која е регистрирана во Централниот регистар и која примарно се занимава со земјоделска дејност, преработка на земјоделски производи и/или услуги кои се директно поврзани со земјоделските активности.

III. Здружени правни лица (за колективни инвестиции) кои се контролирани од земјоделски производители и се признати како такви според законот. Следниве видови на здружени правни лица можат да аплицираат и да ја користат поддршка од оваа мерка:

- Задруга,
- Групи на производители и организации на производители признати како такви во согласност со Законот за земјоделство и рурален развој и регистрирани во Регистарот на групи на производители и/или Регистар на организации на производители што го води МЗШВ,

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- Трговско друштво во приватна сопственост со примарна дејност земјоделство или земјоделска преработка основана од овластени претставници на семејно земјоделско стопанство запишано во Единствен регистар на земјоделски стопанства и
- Трговско друштво во приватна сопственост со примарна дејност земјоделство или земјоделска преработка основана од здружение на земјоделски производители.

Минималниот број на земјоделски производители ангажирани под некој од горенаведените субјекти е најмалку 10.

Правни лица кои се регистрирани во Централниот регистар како правни лица согласно Законот за трговските друштва, и кои вработуваат помалку од 250 лица и кои имаат годишен обрт кој не надминува 50 милиони евра, и / или годишен биланс на состојба кој не надминува 43 милиони евра што одговара на сегашната дефиниција за микро, мали и средни претпријатија (МСП) која е содржана во Препораката на Комисијата 2003/361/ЕЗ.

Препораката на Комисијата 2003/361/ЕЗ може да ја превземете од следниот линк:

<https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:124:0036:0041:en:PDF>

При пресметување на големината на претпријатието, согласно препораката, се земаат во предвид и поврзаните субјекти на правното лице корисник.

Големина на корисник:	Број на вработени	Годишен приход (обрт) или	Биланс на состојба
Микро претпријатие	≤10	≤ 2 милиони евра	≤ 2 милиони евра
Мало претпријатие	<50	≤ 10 милиони евра	≤10 милиони евра
Средно претпријатие	<250	≤ 50 милиони евра	≤ 43 милиони евра
Големо претпријатие	<750	< 200 милиони евра	

Напомена: Новоформираните претпријатија ќе се оценуваат врз основа на очекувана големина како што е предложено во деловниот план.

Потребните податоци врз основа на кои може да се утврди големината на правниот субјект се добиваат од документот „ПРЕГЛЕД НА ПОДАТОЦИ ОД ГОДИШНАТА СМЕТКА ЗА ПРЕТХОДНАТА ГОДИНА” издаден од Централен Регистар на Република Северна Македонија.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

За јавниот повик 01/2025 за утврдување на големината на корисниците ќе се користат податоци од документот „ПРЕГЛЕД НА ПОДАТОЦИ ОД ГОДИШНАТА СМЕТКА ЗА 2021, 2022 и 2023 ГОДИНА“ кој АФПЗРР го прибавува по службена должност од Централниот Регистар на Република Северна Македонија, како и податоците од депозитарот на хартии од вредност преку потврда за поседување на акции која ја доставува корисникот.

7. Критериуми за доделување на средства

Минимални капацитети

Сите корисници кои аплицираат за инвестиции поврзани со **растително производство** во времето на поднесување на барањето треба да покажат постоење на земјоделско земјиште регистрирано во Единствениот регистар на земјоделски стопанства со минималната големина во зависност од дејноста на растително производство која е предмет на инвестиции, како што следи:

- најмалку 1 ха земјоделско земјиште во случај на инвестиции за одгледување на винова лоза, житни култури, индустриски култури и фуражни култури.

Корисниците со помалку земјоделско земјиште од минималните прагови споменати погоре со намера да започнат растително производство, исто така, имаат право да аплицираат и да ја искористат поддршката доколку минималниот праг (наведен погоре) во зависност од видот на растителното производство се достигне на крајот на инвестицијата и е регистриран во Единствениот регистар на земјоделски стопанства пред поднесување на конечното барање за исплата. Во случај на неисполнување на овој критериум пред поднесување на конечното барање за исплата, тие ќе станат несоодветни за поддршка.

Сите корисници при аплицирање потребно е да поднесат доказ за сопственост или право на користење на земјоделско земјиште со соодветни површини за предложената инвестиција.

Сите корисници кои аплицираат за инвестиции поврзани со **сточарското производство** треба да покажат постоење на минимален број на добиточни единици (ДЕ) регистрирани во Регистарот за идентификација на животните воден од страна на Агенција за храна и ветеринарство (АХВ) со минимална големина во зависност на подсекторот на сточарското производство која е предмет на инвестиција, како што следува:

- 10 ДЕ - 10 молзни крави / 25 говеда до 1 година во случај кога инвестициите се однесуваат во подсектор говедарство; и/или
- 10 ДЕ - 100 овци/кози во случај кога инвестициите се однесуваат во подсекторите овчарство и/или козарство; и/или
- 8 ДЕ - 16 маторици / 300 прасиња во случај кога инвестициите се однесуваат во подсектор свињарство и/или

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- 10 ДЕ - 1.400 бројлери / 700 несилки во случај кога инвестициите се однесуваат во подсектор живинарство (со исклучок на патки, гуски, мисирки, фазани, ноеви, ему и бисерки).

Табела 1 Коефициент за добиточни единици (ДЕ)

Вид	Категорија	Коефициент
Говеда	Под една година	0,400
	1 и не повеќе од 2 години	0,700
	Машко, 2 години и повеќе	1,000
	Јуници, 2 години и повеќе	0,800
	Млечни крави	1,000
	Останати крави, 2 години и повеќе	0,800
Овци и кози		0,100
Копитари (коњи, магарина)		0,800
Свињи	Прасиња со жива мера под 20 кг	0,027
	Маторици со тежина од 50 кг и повеќе	0,500
	Останати свињи	0,300
Живина	Бројлери	0,007
	Несилки	0,014
	Ноеви	0,350
	Друга живина	0,030
Зајаци, репродуктивни мајки		0,020

Формула за пресметка на ДЕ:

$(\text{број на животни}) \times (\text{коефициентот за добиточни единици}) = \text{добиточна единица} - \text{ДЕ}$

Пример:

Земјоделското стопанство располага со производствен капацитет од 50 прасиња со жива мера под 20 кг, 50 свињи во тов над 20 кг и 10 маторици.

- коефициентот за прасиња под 20 кг согласно табелата е 0,027

- коефициентот за свињи над 20 кг согласно табелата е 0,300

- коефициентот за маторици согласно табелата е 0,500

Пресметка на бројот на Добиточни единици (ДЕ) ќе биде:

$$(50 \times 0,027) + (50 \times 0,300) + (10 \times 0,500) = 1,35 + 15 + 5 = 31,35 \text{ ДЕ}$$

Заклучок: Производниот капацитет на фармата со која аплицира корисникот изнесува 31,35 ДЕ и истиот е прифатлив за користење на поддршка согласно оваа мерка од ИПАРД Програмата 2021-2027, бидејќи минималниот праг на број на ДЕ во подекторот свињарство изнесува 8 ДЕ.

Корисниците со помал производствен капацитет (помал број на ДЕ) во сточарската фарма или со намера да започнат со сточарско производство, исто така, имаат право да аплицираат и да ја искористат поддршката доколку се обврзат да го достигнат минималниот производствен капацитет (број на ДЕ) на крајот на инвестицијата, односно пред поднесување на конечното барање за исплата. Во

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

случај на неисполнување на овој критериум пред поднесување на конечното барање за исплата, тие ќе станат несоодветни за поддршка. Сите корисници кои аплицираат за инвестиции поврзани со активности за производство на риба/аквакултура мора да докажат постоење на минимални производствени капацитети од 20 тони регистрирани во Регистарот на производители на риба при МЗШВ. Корисниците со помал производствен капацитет на рибник или со намера да започнат со производство на риба, исто така, имаат право да аплицираат и да ја искористат поддршката доколку се обврзат да го достигнат минималниот производствен капацитет на крајот на инвестицијата, односно пред поднесување на конечното барање за исплата. Во случај на неисполнување на овој критериум пред поднесување на конечното барање за исплата, тие ќе станат несоодветни за поддршка.

Доколку корисник е земјоделска задруга минималните капацитети можат да се докажат преку производствените капацитети на членовите за земјоделската задруга и/или преку постојаните договори со кооперантите.

Корисниците се должни да ги евидентираат сите промени на производните капацитети во Единствениот регистер на земјоделски стопанства, Системот за идентификација на земјишни парцели, Регистарот на производители на риба и/или Регистарот за идентификација на животни особено оние кои се резултат на реализираната инвестиција пред поднесување на конечно барање за исплата.

Општи критериуми за доделување на средства

Инвестициите треба да се реализираат на имот кој е во сопственост на корисникот. Во случај на инвестициски проекти, кои се реализираат на имот кој не е во сопственост на корисникот, треба да биде доставен договор за закуп, имотен лист со цел докажување на правото на користење на имотот кој е засегнат од инвестицијата за период од најмалку 7 години од денот на поднесување на барањето. Договорот за закуп, времетраењето и површината на која се однесува договорот задолжително треба да биде впишан во имотниот лист.

Корисникот (физичко лице) треба да докаже дека има завршено минимум средно образование или високо образование преку диплома/сертификат или минимум 3 години работно искуство од областа на земјоделско производство, преработка или услуги поврзани со земјоделството (докажано преку доказ за професионално работно искуство или преку доказ како корисник на националните програми за поддршка во земјоделството и руралниот развој или други прифатливи писмени докази),

Корисниците (физички лица) кои не ги исполнуваат горенаведените критериуми за поседување на вештини и компетенции на крајот од инвестицијата треба да обезбедат сертификат за обука издаден од страна на релевантни стручни институции за обука, образовни и истражувачки институции или јавни советодавни институции, доставувајќи ја и листата на посетени обуки поврзани со инвестицијата.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Најмалку едно одговорно лице од правниот субјект кој го претставува земјоделското стопанство или земјоделската задруга треба да е во редовен работен однос или под договор со времетраење не пократко од 5 години од денот на поднесување на барањето. Трговците поединци и индивидуалните земјоделски производители (регистрали согласно законот за вршење на земјоделска дејност) треба да бидат постојано вработени. Во случај на нови инвестиции овој услов треба да биде исполнет пред поднесување на конечното барање за исплата.

Предложената инвестиција потребно е да прикажува низок ризик за неефикасност од јавно финансирање, односно дека корисникот има можност да ја реализира инвестицијата без финансиска поддршка од Програмата. Инвестициите/проектите ќе бидат исклучени од поддршка преку посебна постапка која опфаќа:

- Насочување кон корисници според големина, доколку просекот на нето добивката на корисникот и сите поврзани субјекти, (над 50% сопственички капитал или право на управување) од последните три години од објавување на јавниот повик е помал од 75% од вкупните прифатливи трошоци на инвестицијата, се проценува дека ризикот за неефикасност од јавно финансирање е низок. Исто така, се смета дека ризикот за јавно финансирање е висок доколку просечниот број на вработени од послените 3 години (пресметани согласно препораката за големина на субјект од 2003/361/ЕС прилог 5 од ова Упатство) е помеѓу 150 и 250.
- Приоритизирање на економски неатрактивни типови на инвестиции (за заштита на животна средина, прилагодување на климатски промени, итн.).
- Приоритизирање на инвестиции во територии со понизок индекс на регионален развој.

Во насока на ефикасно искористување на финансиските средства, преку соодветна Методологија утврдена од страна на Агенцијата ќе се врши проценка на потребата од кофинансирање на корисниците преку Програмата.

Овој критериум не се применува за инвестиции со финансиска поддршка помала од 100.000 евра..

Исполнување на соодветни стандарди

Земјоделското стопанство корисник на оваа мерка со поднесување на барање за исплата (завршување на инвестицијата) треба да докаже со доставување на соодветен документ дека во целост ги почитува минималните национални стандарди за заштита на животната средина добра земјоделска пракса и благостојба на животни.

Напомена: Листата на минимални национални стандарди по прифатлив сектор претставува составен дел од ова Упатство и е дадена како **Прилог 3**.

Корисниците кога доставуваат конечно барање за исплата треба да достават и документи кои се издадени од страна на надлежните органи како што се:

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- Агенција за храна и ветеринарство за почитување на стандардите за благосостојба на животните во согласност со Законот за благосостојба на животните (се однесува само за секторот сточарство и преработки на фарма - колење);
- Единиците за локалната самоуправа или Министерство за животна средина и просторно планирање за стандарди за заштита на животната средина во согласност со Законот за животната средина.

*Каде што е соодветно, Агенцијата може да добие документ со кој се потврдува почитувањето на важечките национални минимални стандарди по службен пат, односно преку пристап до електронската евиденција или во писмена форма преку барање до надлежните органи одговорни за соодветниот стандард.

Економска оддржливост

Финансиска поддршка може да биде доделена на корисници кои што предлагаат инвестиции со финансиска/економска оддржливост. Економската и финансиската оддржливост ќе бидат проценети врз база на Техничкиот предлог проект или Деловен план.

Во случај на предложени проекти кои што имаат вкупен буџет на прифатливи средства под 80.000 евра, економската оддржливост се демонстрира преку Технички предлог проект кој што ќе содржи финансиски индикатори во смисла на генерирање доволен приход кој што ќе ги достигнува оперативните трошоци на земјоделското стопанство.

Во случај на предложени проекти кои што имаат вкупен буџет на прифатливи средства над 80.000 евра и во случај кога корисник е земјоделска задруга, економската оддржливост треба да се покаже преку Деловен план.

Корисникот треба да демонстрира континуитет на работењето во текот на најмалку пет години по реализација на инвестицијата.

Напомена: Техничкиот предлог проект/Деловен план потребно е да бидат изготвени согласно утврдениот образец за изготвување на Техничкиот предлог проект/Деловен план, кои може да се превземат од интернет страната на Агенцијата: www.ipardpa.gov.mk.

Специфични критериуми по типови на инвестиции

Инвестиции во системи за наводнување:

- Инвестициите кои се однесуваат на наводнување се ограничени на воспоставување на нови системи за наводнување или на санација/надградба на постојната мрежа за наводнување на имотот на земјоделското стопанство (кое може да биде во сопственост или со право на користење од страна на корисникот);
- Во Техничкиот предлог проектот/Деловениот план за **инвестиции во нови системи за наводнување** или реконструкција на постоечки, треба да биде елаборирана ефикасноста при користење на водата и водните резерви и ефикасноста од инвестицијата во однос на ефикасноста на производството.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- Доколку барањето се однесува на реконструкција на постоечки системи за наводнување, во Техничкиот предлог проект/Деловениот план треба да биде елабориран **постоечкиот систем за наводнување** и неговата неефикасност во однос на потрошувачката на вода и на каков начин користењето на поефикасен систем за наводнување ќе допринесе за поефикасно користење на водата и заштеда на вода;
- Доколку корисниците предлагаат инвестиции во нови системи за наводнување или реконструкција на постоечки системи, во фаза на поднесување на барањето за финансиска поддршка треба да достават и доказ (документ) за докажување на достапен извор за вода за наводнување. Документот за докажување може да биде во форма на договор со А.Д Водостопанство или дозвола за користење на вода за наводнување издадена од Министерство за животна средина и просторно планирање.
- Во случај на инвестиции во санација/надградба на постоечки систем за наводнување или инвестиции во нови системи за наводнување каде корисникот има договор со Водните заедници или Водостопанските претпријатија или други јавни договори склучени со јавни органи надлежни за вода и комунални работи каде што е применливо или други приватни договори, треба со **барањето за финансиска поддршка и барањето за исплата** да се достави доказ за платени надоместоци за користење на вода.
- Во случај на инвестиции во системи за наводнување треба да се постават мерни инструменти за мерење на потрошената вода (на ниво на поддржаните инвестиции) освен на поддржаните инвестиции во наводнување кои се поврзани со колективните системи за наводнување.

Инвестиции во повеќегодишни насади:

- Лозите или лозниот саден материјал треба да биде во согласност со Законот за семе и саден материјал и Законот за вино или со Општиот каталог на сорти на вино и сорти на винова лоза и подлоги на ЕУ важечки во времето на објавување на јавниот повик. Сортите на Noah, Othello, Isabelle, Jacques, Clinton и Herbemont се сметаат како хибридни сорти и не се дозволени според Законот за вино;
- Лозовите насади (вински сорти) кои се во сопственост на корисникот или се со право на користење мора да бидат регистрирани во Националниот регистар за лозови насади пред поднесување на конечното барање за исплата.

Инвестиции во сточарско производство:

- Одгледувањето на животни/живина треба да биде во адекватен простор и простории со обезбедени соодветни услови за одгледување како и дополнителен простор. Минималната големина на дозволен простор по животно (крави, овци, кози, свињи и нивните потомци) треба да биде во согласност со „Правилникот за условите и начинот на заштита на фармски животни" на крајот на инвестицијата;
- Корисниците кои предлагаат инвестиции во сточарско производство, во Техничкиот предлог проект/Деловениот план треба да елаборираат дека

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

сточарските објекти се надополнети со системи за изгубрување, системи за справување и складирање во согласност со опциите наведени во Прилог 5 од Упатството или да предложат инвестиции за воспоставување и надградба на објекти за справување и складирање на арското гудре до минимално опишаните опции;

- Корисниците кои се занимаваат со интензивно одгледување на свињи со повеќе од 2 000 легла за гоени свињи (над 30 кг) или 750 легла за маторици или инсталации за интензивно живинарство со повеќе од 40 000 легла за живина во согласност со Законот за животна средина, можат да предложат инвестиции за спроведување на активности од оперативните планови за воспоставување на интегрирани еколошки барања. Документот со кој се докажува дека оперативните планови се договорени/одобрени од страна на МЖСПП треба да биде поднесен при аплицирањето за поддршка, а документот со кој се докажува позитивната оценка за спроведените активности издаден од МЖСПП треба да се достави на крајот од инвестицијата со конечното барање за исплата.

Инвестиции во пост-бербени активности:

- Инвестициска поддршка за пост-бербени активности, преработка на земјоделското стопанство и директен маркетинг во рамки на оваа мерка ќе биде доделена само за сопственото земјоделско производство, произведено на земјоделското стопанство или земјоделското производство на членовите на задругата и ќе се оценува од страна на Агенцијата врз основа на Технички предлог проект/Деловен план и преку последователни контроли.

Инвестиции во обновливи извори на енергија:

- Инвестиции во производство на енергија од обновливи извори (биомаса, ветер, сонце, хидро, геотермална итн. и/или преку преработка на растителни и животински производи од примарна и секундарна биомаса, опфатени со Анекс I од Договорот со ЕУ), само во случај кога инвестицијата се однесува на производство на обновлива енергија, која е во рамките на потребниот капацитет на потрошувачка на корисникот (земјоделското стопанство).
- Во случај кога корисникот е семејно земјоделско стопанство, инвестициите за производство на енергија од обновливи извори се прифатливи доколку се однесуваат на енергетските потреби на земјоделското стопанство, вклучително и куќата на корисникот во руралната средина.

8. Потребни документи при поднесување на барањето

Напомена:

Согласно Законот за основање на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој целокупната документација подолу наведена во овој јавен повик потребно е да биде доставена во моментот на поднесување на барањето за финансиска поддршка, во спротивно барањето ќе биде одбиено.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Долунаведените документи кои се доставуваат во прилог на барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата (2021-2027) треба да се оригинал или копија заверена на нотар, доколку не е поинаку определено покрај самиот документ. Доколку документацијата е на друг јазик истата треба да биде придружена со превод на македонски јазик заверен од овластен преведувач. Документите кои што се издаваат врз основа на јавните книги или востановен систем на евиденција не треба да бидат постари од три месеци сметано од денот на објавување на јавниот повик, со исклучок на документите кои го потврдуваат исполнувањето на обврските за платени даноци и придонеси кој не треба да биде постар од еден месец сметано од денот на објавување на јавниот повик

РЕДЕН БРОЈ	НАЗИВ НА ДОКУМЕНТ
1.	КОМПЛЕТНО ПОПОЛНЕТО БАРАЊЕ ПРИДРУЖЕНО СО КОПИЈА ОД ЛИЧНА КАРТА ИЛИ ПАСОШ ОД ОДГОВОРНОТО ЛИЦЕ НА КОРИСНИКОТ
2.	☐ ДОКАЗ ЗА ЗАВРШЕНО ОБРАЗОВАНИЕ (НАЈМАЛКУ СРЕДНО ОБРАЗОВАНИЕ) НА КОРИСНИКОТ-ФИЗИЧКО ЛИЦЕ ИЛИ ОДГОВОРНО ЛИЦЕ НА ПРАВНОТО ЛИЦЕ ИЛИ ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА, ИЛИ ☐ ДОКАЗ ЗА ПОСЕТЕНА ОБУКА ОД ЗНАЧЕЊЕ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА, ИЛИ ☐ ДОКАЗ ЗА МИНИМУМ 3 ГОДИШНО ИСКУСТВО ВО ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО, ПРЕРАБОТКА ИЛИ УСЛУГИ ПОВРЗАНИ СО ЗЕМЈОДЕЛСТВО
3.	КОПИЈА ОД АКЦИОНЕРСКА КНИГА (Овие документи се задолжителни во случај кога корисникот е акционерско друштво)
4.	ПОТПИШАНА ИЗЈАВА СО ИНФОРМАЦИИ ЗА ГОЛЕМИНА НА КОРИСНИКОТ (МИКРО, МАЛО И СРЕДНО ПРЕТПРИЈАТИЕ) ПРИДРУЖЕНА СО : ☐ Доказ за сопственичка структура на поврзани и партнерски правни лица регистрирани надвор од Република Северна Македонија издадена од релеванта институција на државата резидент ☐ Документ кој содржи податоци за бројот на вработени, годишниот обрт и вкупниот годишен биланс на странски поврзани и партнерски претпријатија на корисникот. Податоците треба да се преземат од последната одобрена годишна сметка. ☐ Потврда за акционерски податоци на корисникот и сите регистрирани сопственици на корисникот издадени од централниот депозитар за хартии од вредност на Република Северна Македонија.
5.	☐ ДОКАЗ/ПОТВРДА ДЕКА НАЈМАЛКУ ЕДНО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ Е ВО РЕДОВЕН РАБОТЕН ОДНОС ВО ПРАВНИОТ СУБЈЕКТ ИЗДАДЕНА ОД ОД АГЕНЦИЈАТА ЗА ВРАБОТУВАЊЕ НА РСМ, ИЛИ ☐ ДОКАЗ ДЕКА НАЈМАЛКУ ЕДНО ОДГОВОРНО ЛИЦЕ Е АНГАЖИРАНО СО ДОГОВОР СО ВРЕМЕТРАЊЕ НЕ ПОКРАТКО ОД 5 ГОДИНИ ОД ДАТУМОТ НА ПОДНЕСУВАЊЕ НА БАРАЊЕТО

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<p><i>(Потврдата е задолжителна во случај кога корисникот има регистрирано фирма, а во случај на нова инвестиција критериумот треба да биде исполнет пред поднесување на барањето за исплата).</i></p> <p><i>Под нова инвестиција се подразбира инвестиција предложена од ново регистрирана фирма која сеуште нема поднесено годишна даночна пријава или постоечка фирма која предлага инвестиција во сосема нова дејност, пример: фирмата се занимава приоритетно со производство на непрехранбени производи а предлага инвестиција во подигање на овошни насади.</i></p> <p><i>(Доказ дека одговорното лице е во редовен работен однос е задолжително за корисниците: ИЗ регистрирани согласно закон за вршење на земјоделска дејност, правни лица и задруги).</i></p>
6.	<p>ДОКАЗ ЗА ПОДМИРЕНИ ОБВРСКИ ПО ОСНОВ НА ДАНОЦИ, ПЕНЗИСКО И ИНВАЛИДСКО ОСИГУРУВАЊЕ И ЗДРАВСТВЕНО ОСИГУРУВАЊЕ</p> <p><i>Напомена: ИЗДАДЕН ОД УПРАВА ЗА ЈАВНИ ПРИХОДИ</i></p>
7.	<p>ДОКАЗ ДЕКА КОРИСНИКОТ НЕ Е ВО ПОСТАПКА НА СТЕЧАЈ</p> <p><i>Напомена: ИЗДАДЕН ОД ЦЕНТРАЛЕН РЕГИСТАР НА РСМ.</i></p> <p><i>Овој документ не е задолжителен за физички лица и Индивидуален земјоделец (без разлика на формата на регистрација)</i></p>
8.	<p>ДОКАЗ ДЕКА КОРИСНИКОТ НЕ Е ВО ПОСТАПКА НА ЛИКВИДАЦИЈА</p> <p><i>Напомена: ИЗДАДЕН ОД ЦЕНТРАЛЕН РЕГИСТАР НА РСМ</i></p> <p><i>Овој документ не е задолжителен за физички лица и Индивидуален земјоделец (без разлика на формата на регистрација)</i></p>
9.	<p>ДОКАЗ ДЕКА ПРОТИВ КОРИСНИКОТ НЕ Е ИЗРЕЧЕНА ПРЕКРШОЧНА САНКЦИЈА ЗАБРАНА ЗА ВРШЕЊЕ ДЕЈНОСТ, ДОЛЖНОСТ И ПРОФЕСИЈА</p> <p><i>Напомена: ИЗДАДЕН ОД ЦЕНТРАЛЕН РЕГИСТАР ИЛИ ОД ОСНОВЕН СУД</i></p>
10.	<p>ДОКАЗ ДЕКА ПРОТИВ КОРИСНИКОТ НЕ Е ПОВЕДЕНА КРИВИЧНА ПОСТАПКА ОД РЕГИСТАРОТ ЗА КРИВИЧНА ЕВИДЕНЦИЈА ИЗДАДЕНИ ОД ОСНОВЕН КРИВИЧЕН СУД</p>
11.	<p>ИМОТЕН ЛИСТ ЗА ОБЈЕКТ И/ИЛИ ЗЕМЈИШТЕ</p> <p><i>Напомена: Во случај доколку има договор за закуп или концесија за имотот кој е предмет на инвестиција истите треба да бидат прибележани во имотниот лист.</i></p> <p>ПРИДРУЖЕН СО (ДОКОЛКУ Е ПРИМЕНЛИВО):</p> <p>Доказ за редовно подмирени обврски по основ на договор за кредит во случај кога банката има воспоставено залог врз имотот, впишан во релевантниот имотен лист, предмет на инвестиција.</p> <p><i>Напомена: Овој докумемент е задолжителен во случај кога банката има воспоставено залог врз имотот, впишан во релевантниот имотен лист, предмет на инвестиција.</i></p>
12.	<p>ДОГОВОР ЗА ЗАКУП/КОНЦЕСИЈА ЗА ОБЈЕКТ И/ИЛИ ЗЕМЈИШТЕ</p> <p><i>Овие документи се задолжителни само доколку земјиштето/објектот, предмет на инвестиција не се во сопственост на корисникот т.е. кои се изнајмени/под концесија, освен доколку договорот за закуп е впишан во имотниот лист.</i></p>
13.	<p>ДОЗВОЛА/ДОГОВОР ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ВОДА ЗА НАВОДНУВАЊЕ ЗА КАТАСТАРСКИТЕ ПАРЦЕЛИ ПРЕДМЕТ НА ИНВЕСТИЦИЈАТА</p> <p><i>Напомена: ИЗДАДЕНА ОД ВОДОСТОПАНСТВО НА РСМ ИЛИ МЖСПП</i></p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<i>Овој документ треба да се достави во случај на инвестиција во системи за наводнување</i>
14.	<p>ДОКАЗ ЗА ПЛАТЕНИ ОБВРСКИ ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ВОДА ЗА НАВОДНУВАЊЕ ЗА КАТАСТАРСКИТЕ ПАРЦЕЛИ КОИ СЕ ПРЕДМЕТ НА ИНВЕСТИЦИЈА</p> <p><i>Напомена: овој документ е задолжителен во случај на инвестиција во системи за наводнување</i></p>
15.	<p>РЕШЕНИЕ ИЛИ ПОДНЕСЕНО БАРАЊЕ ЗА ИЗДАВАЊЕ НА:</p> <p>☐ РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЕН ЕЛАБОРАТ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА ИЛИ</p> <p>☐ А ИНТЕГРИРАНА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА ИЛИ</p> <p>☐ Б ИНТЕГРИРАНА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА ИЛИ</p> <p>☐ ПОТВРДА ДЕКА НЕМА ПОТРЕБА ДА СЕ НАДГРАДИ ПОСТОЕЧКАТА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА ВКЛУЧИТЕЛНО СО ПРЕДЛОЖЕНАТА ИНВЕСТИЦИЈА ИЛИ</p> <p>☐ ПОТВРДА ДЕКА КОРИСНИКОТ НЕ Е ДОЛЖЕН ДА ПОСЕДУВА РЕШЕНИЕ ЗА ОДОБРЕН ЕЛАБОРАТ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ИЛИ А ИЛИ Б ИНТЕГРИРАНА ЕКОЛОШКА ДОЗВОЛА</p> <p><i>Напомена:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Документот се однесува на целокупното земјоделско стопанство не само на планираната инвестиција • Документот е издаден од страна на локалната самоуправа или Министерството за животна средина и просторно планирање; • Документот се однесува за корисници кои предлагаат инвестиции во производство на млеко, месо, јајца, постбербени активности, преработка на земјоделски производи на земјоделското стопанство или корисници кои што имаат регистрирано фарми за производство на слатководни риби. <p><i>Пример: Инвестицијата е во земјоделска механизација во растителен н сектор, но земјоделското стопанство има и регистрирано одгледувалиште на животни. Во овој случај еден од погоре споменатите документи е задолжителен.</i></p>
16.	ДВЕ ПОНУДИ ИЗДАДЕНИ ОД НЕЗАВИСНИ ДОБАВУВАЧИ ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ (ФУНКЦИОНАЛНО ЗАВИСНИ) СО ИЗНОС ПОМАЛ ОД 10.000 ЕВРА ПРИДРУЖЕНА СО ТЕХНИЧКА СПЕЦИФИКАЦИЈА ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ
17.	<p>ТРИ ПОНУДИ ИЗДАДЕНИ ОД РАЗЛИЧНИ НЕЗАВИСНИ ДОБАВУВАЧИ ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ (ФУНКЦИОНАЛНО ЗАВИСНИ) СО ИЗНОС ПОГОЛЕМ ОД 10.000 ЕВРА ПРИДРУЖЕНИ СО ТЕХНИЧКА СПЕЦИФИКАЦИЈА ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ.</p> <p><i>Напомена: ставките/групата на ставки со вкупна вредност над 10.000 евра од еден добавувач не треба да бидат вештачки поделени со вредност под 10.000 евра со цел прибирање две понуди.</i></p> <p><i>Доколку ставките се меѓусебно функционално зависни, пример претставуваат една производна целина, а се издадени од еден добавувач, ќе се третираат како една група на ставки.</i></p>
18.	<p>ИЗЈАВА ОД КОРИСНИКОТ СО ОБЈАСНУВАЊЕ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ИЗБОР НА КОНКРЕТНАТА ПОНУДА ВО СЛУЧАЈ КОГА ИЗБРАНАТА ПОНУДА НЕ Е СО НАЈНИСКА ЦЕНА</p> <p><i>Напомена: доколку овој документ не е доставен, понудата/ставката која не е со најниска цена, нема да биде одбиена, но Агенцијата ќе ја одобри финансиската поддршка на избраната понуда/ставка согласно сумата на најниската понуда/ставка.</i></p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

19.	КОПИИ ОД ЛИЦЕНЦИ ЗА ГРАДБА ЗА РЕЛЕВАНТНАТА КАТЕГОРИЈА НА ГРАДБА ЗА СЕКОЈ ПОНУДУВАЧ
20.	КОПИЈА ОД ДОКУМЕНТ КОЈ ЌЕ СОДРЖИ ПОДАТОЦИ ЗА СОПСТВЕНИЧКАТА СТРУКТУРА ЗА СИТЕ СТРАНСКИ ДОБАВУВАЧИ
21.	КОПИЈА ОД АКЦИОНЕРСКА КНИГА ЗА СИТЕ ПОНУДУВАЧИ КОИ СЕ РЕГИСТРИРАНИ КАКО АКЦИОНЕРСКИ ДРУШТВА.
22.	ДВЕ ПОНУДИ ИЗДАДЕНИ ОД РАЗЛИЧНИ НЕЗАВИСНИ ДОБАВУВАЧИ ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ ЗА ОПШТИ ТРОШОЦИ СО ИЗНОС ПОМАЛ ОД 10.000 ЕВРА
23.	ТРИ ПОНУДИ ИЗДАДЕНИ ОД РАЗЛИЧНИ НЕЗАВИСНИ ДОБАВУВАЧИ ЗА СЕКОЈА СТАВКА/ ГРУПА НА СТАВКИ ЗА ОПШТИ ТРОШОЦИ СО ИЗНОС ПОГОЛЕМ ОД 10.000 ЕВРА
24.	<p>ИЗЈАВА ОД КОРИСНИКОТ СО ОБЈАСНУВАЊЕ НА ПРИЧИНИТЕ ЗА ИЗБОР НА КОНКРЕТНАТА ПОНУДА ВО СЛУЧАЈ КОГА ИЗБРАНАТА ПОНУДА НЕ Е СО НАЈНИСКА ЦЕНА</p> <p><i>Напомена: доколку овој документ не е доставен, понудата/ставката која не е со најниска цена, нема да биде одбиена, но Агенцијата ќе ја одобри финансиската поддршка на избраната понуда/ставка согласно сумата на најниската понуда/ставка.</i></p>
25.	<p>ОДОБРЕНИЕ ЗА :</p> <ul style="list-style-type: none"> • изградба на нов обејкт • реконструкција на постоечки објект • адаптација на постоечки објект • доградба на постоечки објект • надградба на постоечки објект • изведена состојба • поставување на опрема за производство на енергија од обновливи извори на енергија • производство на енергија од обновливи извори на енергија <p>Напомена:</p> <p>Во случај на градежни активности на земјоделско земјиште, корисникот треба да достави Одобрение за погоре наведените активности заедно со останатите документи под реден бр 26 со барањето за финансиска поддршка при аплицирање.</p> <p>Во случај на градежни активности на градежно земјиште, Одобрението за погоре наведените активности мора да биде поставено на вебсајтот (www.gradezna.dozvola.gov.mk) не покасно од крајниот датум за аплицирање по Јавниот повик.</p> <p>ИЛИ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ПОТВРДА ОД ОПШТИНАТА ДЕКА ЗА ПРЕДЛОЖЕНАТА ИНВЕСТИЦИЈА НЕ Е ПОТРЕБНО ОДОБРЕНИЕ ЗА ГРАДБА <p>ИЛИ</p> <p>ПОДНЕСЕНО ИЗВЕСТУВАЊЕ ДО ОПШТИНАТА ЗА ПОСТАВУВАЊЕ НА ФОТОВОЛТАИЦИ ДО 6KW (ЗА ФИЗИЧКИ ЛИЦА) И ДО 40 KW (ЗА ПРАВНИ ЛИЦА)</p>
26.	<p>КОПИИ ИЛИ ЕЛЕКТРОНСКА ФОРМА (ЦД) ОД ОСНОВНИТЕ ТЕХНИЧКИ ЦРТЕЖИ И ПРЕДМЕР - ПРЕСМЕТКА ОД РЕВИДИРАНА ТЕХНИЧКА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА</p> <ul style="list-style-type: none"> • изградба на нов обејкт • реконструкција на постоечки објект • адаптација на постоечки објект • доградба на постоечки објект • надградба на постоечки објект • поставување на опрема/инсталација за производство на енергија од обновливи извори на енергија • производство на енергија од обновливи извори на енергија

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<ul style="list-style-type: none"> изведена состојба <p><i>Напомена: Во случај на градежни активности на земјоделско земјиште, корисникот треба да ги достави овие документи за погоре наведените активности заедно со останатите документи со барањето за финансиска поддршка при аплицирање</i></p> <p><i>Во случај на градежни активности на градежно земјиште, КОПИИТЕ ОД ОСНОВНИТЕ ТЕХНИЧКИ ЦРТЕЖИ И ПРЕДМЕР - ПРЕСМЕТКА Агенцијата ги превезма од „Информацискиот систем за е-градежна дозвола“ (www.gradezna-dozvola.mk)</i></p>
27.	ВРЕМЕНА СИТУАЦИЈА/ СОСТОЈБА ЗА СИТЕ ЗАВРШЕНИ ГРАДЕЖНИ РАБОТИ <i>Напомена: Времена ситуација се доставува само доколку корисникот има изградено дел од објектот кој е предмет на инвестиција и за истиот не бара финансиска поддршка. Градежните работи се во согласност со последно одбраната техничка документација.</i>
28.	ДЕЛОВЕН ПЛАН ЗА ИНВЕСТИЦИИ СО ВКУПНА ВРЕДНОСТ НАД 80.000 ЕВРА И ВО СЛУЧАЈ КОГА КОРИСНИК Е ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА ИЛИ ЗДРУЖЕНО ПРАВНО ЛИЦЕ
29.	ТЕХНИЧКИ ПРЕДЛОГ ПРОЕКТ ЗА ИНВЕСТИЦИИ СО ВКУПНА ВРЕДНОСТ ПОД 80.000 ЕВРА

ЛИСТА НА ДОКУМЕНТИ ОБЕЗБЕДЕНИ ПО СЛУЖБЕНА ДОЛЖНОСТ

ДОКАЗ ЗА РЕГИСТРИРАНО СЕМЕЈНО ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО

РЕШЕНИЕ ЗА ВРШЕЊЕ НА ДОПОЛНИТЕЛНА ДЕЈНОСТ ВО СЕМЕЈНО ЗЕМЈОДЕЛСКО СТОПАНСТВО

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот аплицира како семејно земјоделско стопанство и веќе се занимава со производство и/или преработка на храна).

ПОТВРДА ЗА ПРИЈАВЕНИ ПРОИЗВОДНИ КАПАЦИТЕТИ (ВО ЕДИНСТВЕН РЕГИСТАР НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ СТОПАНСТВА, МЗШВ-ПОДРУЖНИЦИ)

ДОКАЗ ЗА ПОСТОЕЊЕ НА МИНИМАЛНИ ПРОИЗВОДСТВЕНИ КАПАЦИТЕТИ ОД 20 ТОНИ РЕГИСТРИРАНИ ВО РЕГИСТАРОТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛИ НА РИБА ПРИ МЗШВ.

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот аплицира како производител на риба).

ТЕКОВНА СОСТОЈБА НА ПРАВНОТО ЛИЦЕ-КОРИСНИКОТ

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот аплицира како трговско друштво, трговец поединец, индивидуален земјоделски производител, регистрирани според Законот за вршење на земјоделска дејност, земјоделска задруга, здружени правни лица).

СТАТУТ НА ЗЕМЈОДЕЛСКА ЗАДРУГА/ЗДРУЖЕНИ ПРАВНИ ЛИЦА

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот аплицира како задруга).

СПИСОК НА АКЦИОНЕРИ

Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот е акционерско друштво и има податоци за компанијата на веб страницата на Централниот депозитар за хартии од вредност на Р. Македонија кои не се постари од 3 месеци од денот на објавување на јавниот повик).

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

ПОТВРДА ДЕКА КОРИСНИКОТ НЕМА НЕПОДМИРЕНИ ОБВРСКИ КОН МЗШВ

(Овој критериум задолжително се проверува по службена должност со цел да се потврди дали корисникот има неподмирени обврски кон МЗШВ по однос Закуп на земјоделско земјиште во државна сопственост).

ДОКАЗ ЗА ВРШЕЊЕ ДЕЈНОСТИ-АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога корисникот веќе се занимава со соодветната дејност).

МИСЛЕЊЕ ДЕКА ПЛАНИРАНАТА ИНВЕСТИЦИЈА Е ВО СОГЛАСНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ ЗА БЕЗБЕДНОСТ НА ХРАНА (АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНАРСТВО)

МИСЛЕЊЕ ДЕКА ЗЕМЈОДЕЛСКОТО СТОПАНСТВО И/ИЛИ ПЛАНИРАНАТА ИНВЕСТИЦИЈА Е ВО СОГЛАСНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ И ЕУ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ ЗА БЛАГОСОСТОЈБА НА ЖИВОТНИТЕ (АГЕНЦИЈА ЗА ХРАНА И ВЕТЕРИНА)

ДОКАЗ ЗА РЕГИСТРИРАНО ОДГЛЕДУВАЛИШТЕ

(Овој документ се добива по службена должност во случај кога барањето се однесува на сточарско производство).

Агенцијата го задржува правото да побара дополнителна документација со цел докажување на исполнување на критериумите од ИПАРД Програмата 2021-2027 за користење на финансиска поддршка.

9. Административна процедура за обработка на барањето

Поднесување на барање за користење средства

По објавување на јавниот повик од страна на АФПЗРР, за поднесување на барања за користење на средства од ИПАРД Програмата 2021-2027, потенцијалниот корисник на средствата треба да поднесе „Барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2021-2027“ по соодветната мерка. Барањето треба да биде јасно, читливо и недвосмислено пополнето на македонски јазик и кирилично писмо. Заедно со барањето треба да бидат доставени и сите пропратни општи и посебни документи соодветно на типот на инвестиција. Барањата, комплетирани со целокупната документација, **затворени во плик** на кој на горниот лев агол да пишува „**НЕ ОТВАРАЈ** за Јавен повик ИПАРД бр. 01/2025“ како и мерката за која се поднесува барањето, да бидат доставени по препорачана пошта на адреса:

Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој ул. „3-та Македонска бригада“ бр. 20 зграда на Македонија Табак блок Ц 1000 Скопје, Република Македонија, или лично на рака во писарницата на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој (АФПЗРР), на истата адреса.

Потребните обрасци од „Барањето за користење на средства од ИПАРД Програмата 2021-2027“ како и „Упатство за корисници на средства од ИПАРД Програмата 2021-2027“ во кој се содржани сите информации за критериумите, условите за прифатливост на проектите и условите за финансирање и останати информации кои се неопходни за изготвување на барање за користење на средства од ИПАРД Програмата 2021-2027, во електронска верзија може да се превземат на интернет-адресата на Агенцијата: www.ipardpa.gov.mk

Напомена:

- Корисникот може да поднесе повеќе барања по различни мерки за време на еден јавен повик;
- Корисникот може да поднесе едно барање на еден јавен повик во рамките на една мерка;
- Доколку мерката е составена од повеќе приоритетни сектори, барањето може да содржи елементи од повеќе приоритетни сектори;
- Доколку коирисникот повторно поднесува барање по истата мерка, претходниот проект за кој е одобрена финансиска поддршка треба да има поднесено барање за исплата во моментот на поднесувањето на новото барање. Корисникот не може да склучи договор по однос на новото поднесено барање, во случај истото да е комплетно и соодветно, се додека не биде исплатена во целост предходната инвестицијата.

Обработка на барање и избор на корисници

По отворање на барањето, исполнувањето на основните услови за прифатливост (како што се тип на корисник и вид на прифатливи инвестиции) ќе

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

бидат проверени во прв план. Проверката за комплетност во смисла дали барањето ги содржи сите документи кои се наведени во јавниот повик и истата ќе се спроведе за прифатливите корисници на средства.

Барањето за финансиска поддршка кое не ја содржи потребната придружна документација во моментот на поднесувањето на барањето, Агенцијата ќе го одбие како некомплетно.

. По извршената проверка за комплетност ќе се изврши и проверка за усогласеност и исполнување на критериумите за прифатливост (како што се почитување на националните минимум стандарди и други општи и посебни услови во рамки на мерката). Само комплетните барања ќе бидат предмет на понатамошна проверка на прифатливост на трошоците и проценка на економската и финансиската одржливост.

При обработката на барањето доколку Агенцијата утврди дека одреден документ е нејасен и е потребно дообјаснување по истиот, Агенцијата ќе побара појаснување од корисникот и ќе го задолжи истото дообјаснување да го достави во рок од 8 дена. Доколку корисникот не постапи по Барањето за појаснување во предвидениот рок Агенцијата ќе одлучи согласно расположливата документација.

Прифатливоста на трошоците ќе биде проверена во однос на листата на прифатливи трошоци одобрени од страна на Комисијата. Вредноста на прифатливите трошоци ќе биде дополнително проверена дали одговара на пазарната вредност на соодветните предмети прикажана преку две односно три независни понуди од добавувачи споредбено со референтните вредности поставени од страна на ИПАРД Агенцијата или споредено со стандардните трошоците. Вкупниот износ на прифатливи трошоци ќе се проверува во однос на минимум и максимални прагови утврдени за проекти во рамките на една мерка. Доколку вкупниот износ на прифатливи трошоци е под минималниот, проектите ќе бидат одбиени. Проценка на економско-финансиската одржливост ќе биде спроведена за проекти кои ги исполнуваат условите за прифатливост и имаат комплетна документација. Проценката се врши во согласност со методологијата на Агенцијата за пресметување на вредностите на индикаторите на критериумите за економска и финансиска одржливост. Корисниците на средства ќе бидат одбиени доколку:

- тие не ги исполнуваат критериумите за прифатливост;
- трошоците не може да се утврдат како прифатливи;
- проектот не е одржлив.

По направената контрола следува рангирање на поднесените проекти со бодување. По извршената контрола на фактичката состојба на терен од страна на АФПЗРР, потенцијалниот корисник ќе биде писмено известен за прифаќање или одбивање на неговото барање. Доколку барањето биде оценето позитивно и прифатено, АФПЗРР до потенцијалниот корисник испраќа “Решение за распределба на финансиски средства”.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Врз основа на член 20 од Законот за основање на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој против решенијата на Агенцијата не е дозволена жалба и истите се конечни во управна постапка. Против решенијата на Агенцијата може да се поведе управен спор во рок од 30 дена од денот на приемот на ова решение пред Управниот суд во Скопје. Поведувањето на управниот спор не го одлага извршувањето на решението.

Критериуми за избор (рангирање)

Со цел да се осигури дека инвестицијата ги исполнува целите на мерката за прифатливите проекти ќе се доделуваат бодови според следните приоритети:

Приоритет ќе се даде на проекти поврзани со заштитата на животната средина и благосостојбата на животните и тоа:

- Инвестиции во врска со системи за ракување со ѓубриво (складирање, третман, понатамошна употреба итн.) за заштита на животната средина, и/или инвестиции за подобрување на ефикасноста на употребата на ѓубрива (на пр. намалена употреба, опрема, прецизно земјоделство итн.), или примена на интегрирано управување со штетници **(20 бодови)**
- Инвестициска поддршка за воведување на производство на енергија на фарма од обновливи извори (на пример, биогаз, сончева енергија, турбини на ветер, геотермална енергија, итн.) и/или ефикасно користење на водата и практики за заштеда на вода (на пример системи за наводнување капка по капка, системи за приспособување на животните со потрошувачката на вода за даноци и минимизирање на загубите на вода како што се корита за пиење со постојано ниво итн.) **(20 бодови)**
- Инвестиции во постигнување на стандарди за благосостојба на животните **(15 бодови)** ИЛИ
- Инвестиции насочени кон ублажување/приспособување на ефектите од климатските промени (заштитни мрежи и покривки, итн.) **(20 бодови)**

ПОД-ЗБИР БОДОВИ: најмногу 60 бодови
--

Приоритет ќе се даде на корисниците:

- сертифицирани органски земјоделски производители или производители во конверзија за добивање на сертификат за органско земјоделство **(15 бодови)**;
- земјоделски задруги кои се прифатливи или користат национална поддршка за формирање и водење на Земјоделски задруги согласно податоците на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој **(15 бодови)** ИЛИ
- правното лице е здружено правно лице кое спроведува колктивна инвестиција **(15 бодови)** ИЛИ
- правно лице - земјоделското стопанство кое првенствено се занимава со земјоделска дејност, преработка на земјоделски производи **(15 бодови)** ИЛИ
- семејни земјоделски стопанства претставувани од жена или млади земјоделци кои се најмалку 18, а помалку од 40 годишна возраст на денот кога е поднесено барањето за поддршка **(15 бодови)**.

ПОД-ЗБИР БОДОВИ: најмногу 30 бодови

Приоритет ќе се даде на корисниците:

- кои се наоѓаат во рурални средини кои припаѓаат на плански регион кој има индекс на развој помеѓу 60 - 80 (10 бодови) ИЛИ
- • кои се лоцирани во рурални средини кои припаѓаат на плански регион кој има индекс на развој помеѓу 81 - 100 (5 бодови).

ПОД-ЗБИР БОДОВИ: најмногу 10 бодови

ВКУПНО: 100 БОДОВИ

Бодирањето ќе се користи за избор на проекти преку рангирање, во случаи кога бараниот износ за финансиска поддршка на прифатливите проекти е поголем од достапниот финансиски буџет кој е одреден за оваа мерка.

Проект со 0 поени може да се одобри во случај кога бараниот износ за финансиска поддршка е понизок од достапниот буџет за финансирање на оваа мерка и се исполнети условите за прифатливост.

Склучување на договор

Со решението за распределба на финансиски средства, АФПЗРР го известува потенцијалниот корисник дека во рок од 30 дена треба да дојде во просториите на АФПЗРР да потпише „Договор за финансиска поддршка“ со АФПЗРР. По потпишување на договорот потенцијалниот корисник може да отпочне со реализација на проектот. Договорот се потпишува во 4 (четири) идентични примероци од страна на корисникот и директорот на АФПЗРР, од кои по два примерока добива секоја од договорните страни.

10. Реализација на договорот

Со реализацијата на проектот може да се почне откако договорот за кофинансирање е потпишан и може да има времетраење од максимум 2 години. Службите на ИПАРД Агенцијата или институции на кои ИПАРД Агенцијата може да делегира одговорност, ќе спроведе мониторинг и надзор над извршувањето на проектите. Следење на имплементацијата на проектот, исто така, може да се контролира преку обврската на корисникот за известување за напредокот на спроведувањето на проектот или преку извештаи од технички надзор во текот на изградбата. Само оние трошоци кои настанале откако договорот за проектот за кофинансирање помеѓу корисникот и ИПАРД Агенцијата е склучен, ќе се сметаат за прифатливи за кофинансирање. Исклучок од правило се единствено општите трошоци. Општите трошоци може да се однесуваат за време пред склучување на договорот за кофинансирање на проектот помеѓу корисникот и ИПАРД Агенцијата или пред издавање на решението за одобрување на проектот, но не порано од 01/01/2021. Општите трошоци може да се сметаат за прифатливи за кофинансирање само доколку корисникот побарал поддршка за општи трошоци во

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

барањето со обезбедена детална документација за оправдување на реалноста и вистинитоста на доставените трошоци и доколку проектот на кои се однесуваат е одобрен од страна на ИПАРД Агенцијата и за истиот е потпишан договор. Трошоците за специфични информативни и рекламни активности на ниво на проект кои се на одговорност на корисникот ќе бидат прифатливи за кофинансирање само доколку активностите се во согласност со правилата за публицитет и видливост кои се применуваат за Програмата.

11. Исплата на средства

Согласно Договорот за финансиска поддршка корисникот има право да побара исплата на авансни средства во висина до 50% од вредноста на одобрената финансиска поддршка во рок не подолг од 60 дена од денот на потпишување на Договорот за финансиска поддршка. Барањето за исплата на авансни средства е унифициран образец кој е достапен за подигнување во просториите на Агенцијата и од веб страната www.ipardpa.gov.mk.

Со цел одобрување и исплата на авансни средства корисникот во прилог на барањето за исплата е обврзан да достави банкарска гаранција во висина од 110% од износот на авансот. Износот за кофинансирање на инвестицијата ќе биде намален со износот на аванското плаќање при финалната исплата на средства.

Откако ќе биде завршена инвестицијата, крајниот корисник треба да достави барање за исплата. Барањето за исплата е пропратен документ на договорот потпишан помеѓу корисникот и Агенцијата. Заедно со барањето за исплата треба да се достави и останатата документација поврзана со направените трошоци (фактури, , извод од банка) и останати документи наведени во самото барање за исплата. Документите кои ќе бидат доставени од страна на корисникот треба да бидат заверени со потпис и печат од органот/фирмата која ги издава.

Барање за исплата е унифициран образец кој што крајните корисници го добиваат при потпишување на договорот, за секоја мерка поединечно. Барањата за исплата исто така ќе бидат достапни за подигнување во просториите на Агенцијата и од веб страната www.ipardpa.gov.mk.

Барањата за исплата се доставуваат согласно временскиот рок даден во договорот. Корисникот е обврзан своерачно или електронски да го пополни барањето за исплата и да ги наведе фактурите/про-фактурите кои ги доставува до Агенцијата, притоа наведувајќи за која мерка и тип на инвестиција го поднесува истото.

Проверката на финансиската документација се извршува исклучиво на оригинали или копии заверени на нотар при што во случај да се доставени оригинални документи во текот на постапката за одобрување на исплата Агенцијата е должна да ги испратат истите до крајниот корисник. Истите ќе бидат означени со печат на Агенцијата како би се избегнало понатамошно двојно финансирање.

Доколку документите кои се пропратни кон барањето за исплата се достават после рокот, барањето ќе биде целосно или делумно одбиено и договорениот износ на финансиска поддршка нема да биде исплатен целосно или делумно.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Доколку се настанати промени во барањето за исплата т.е се набават активности кои не се предмет на договорот, а притоа не е поднесено барање за анекс на договор, истото барање нема да биде исплатено, или ќе биде делумно исплатено во зависност од ефектот кој настаната промена ќе го има врз целокупната инвестиција која е предмет на договорот.

Доколку корисникот не се придржува кон одредбите од договорот кои се однесуваат на рокот на реализација на инвестицијата, треба да се има во предвид дека сите активности настанати пред потпишување на договорот (освен трошоците направени за интелектуални услуги) нема да се дел од финансиската поддршка. Сите активности набавени пред рок т.е. пред потпишување на договорот нема да бидат предмет на инвестиција. Исто така сите набавени и исплатени активности после рокот на реализација на инвестицијата или во рокот на доставување на барањето за исплата нема да бидат предмет на финансиска поддршка или врз исите ќе биде применет систем на санкции согласно Закон за осовнање на Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и Договор за финансиска поддршка.

После административната проверка доколку барањето за исплата е комплетно и соодветно, предметот ќе биде проверен на лице место од страна на овластени лица на Агенцијата кои имаат за цел да ја проверат реализацијата на инвестицијата во целост и во согласност со договорот. По извршената контрола на лице место, ќе биде изработен извештај во кој детално ќе биде опишана фактичката состојба утврдена на лице место. Истиот треба да биде потпишан од страна на лицата кои ја вршат контролата и од самиот корисник или овластено лице од страна на корисникот. Во случај на забелешка на извршената контрола, корисникот има право истата да ја наведе во извештајот.

После извршената контрола, доколку се констатира дека инвестицијата е реализирана во целост и во согласност со договорот, се продолжува со постапката за одобрување на исплата. Доколку се констатира неусогласеност на процесот на реализација на инвестицијата во целост и во согласност со договорот се продолжува постапката за одбивање на барањето за исплата.

Откако ќе биде одобрена исплатата, Агенцијата издава решение за одобрување на исплата. Доколку биде одбиено барањето за исплата, Агенцијата издава решение за одбивање.

Со решението крајниот корисник ќе биде известен за сумата која му е одобрена т.е одбиена.

Сите одобрени и исплатени инвестиции ќе бидат предмет на контрола во период од 5 години после извршената исплата со цел да констатира оддржливоста и непроменетоста на инвестицијата согласно договорот.

Сите исплатени инвестиции ќе бидат објавени на веб страната на Агенцијата со цел да се запази одредбата за транспарентност на постапката, а притоа ќе бидат запазени одредбите за заштита на личните податоци на сите корисници на средствата од ИПАРД Програмата.

12. Контрола на терен

Контрола на терен се врши со цел да се утврди фактичката состојба на лице место односно дали податоците наведени во предметот соодветствуваат со состојбата на лице место. Контролата ја вршат овластени лица – контролори вработени во АФПЗРР.

- Контрола на лице место пред одобрување – се врши по извршената административната проверка на апликацијата и има за цел да потврди дали инвестицијата е започната предвреме и дали постојат услови за реализација на истата.
- Контрола на лице место пред исплата – се врши по извршената административна проверка на барањето за исплата и има за цел да потврди дали инвестицијата е завршена во согласност со Деловниот план, Договорот, дали податоците наведени во барањето за исплата и документите приложени кон истото соодветствуваат со фактичката ситуација на лице место и дали инвестицијата е соодветно означена.
- Контрола на лице место после исплата – се врши во период од 5 години односно за цело времетраење на договорот. Сите корисници на финансиска поддршка во периодот од 5 години ќе бидат проверени најмалку еднаш. При контролата на лице место после исплата се врши проверка дали инвестицијата се користи согласно предвидената намена, дали инвестицијата е во сопственост на корисникот, дали истата е соодветно означена како и останати обврски кои треба да се почитуваат од страна на корисникот согласно Договорот склучен помеѓу корисникот и АФПЗРР.

АФПЗРР по потреба може да врши и дополнителни контроли на лице место доколку постои потреба за утврдување на одредени факти. Дополнителните контроли може да се вршат за време на реализација на инвестицијата, пред финалната исплата како и за целото времетраење на договорот. На крај од секоја контрола се изготвува извештај во кој се објаснува фактичката состојба утврдена на терен.

За време на контролите корисникот/корисникот е должен да обезбеди непречен пристап на контролите до сите објекти, простории, опрема како и документација која е од важност за планираната односно реализираната инвестиција.

13. Обележување и видливост

Сите инвестиции кои се реализирани преку ИПАРД Програмата 2021-2027 треба да бидат соодветно обележани од страна на корисникот со што се потврдува поддршката од ИПАРД за инвестицијата со прикажување на амблемот на Унијата, вклучително и упатување на Унијата: „Финансиран од Европската Унија“. Ова обележување е една од договорните обврски на корисникот на финансиската поддршка и е всушност негов придонес во информирање на јавноста за улогата на ЕУ во финансирањето на овие проекти. Согласно Планот за активности за

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

комуникација и видливост, корисникот е должен да ја обележи својата инвестицијата и тоа:

При спроведувањето на операцијата, корисникот ја информира јавноста за поддршката добиена од ИПАРД Програмата со тоа што на веб-страницата на корисникот, каде што постои таква веб-локација, ќе обезбеди краток опис на инвестицијата, пропорционален на нивото на поддршка, вклучително и нејзините цели и резултати, како и истакнување на финансиската поддршка од Унијата;

Дополнително, корисникот треба да ја информира јавноста за проектот финансиран од ИПАРД на местото на инвестицијата на следниот начин:

1. За проекти со јавна поддршка < 20.000 евра: поставување на постер со минимална големина А3, со информации за финансиската поддршка од Унијата, на локација лесно видлива за јавноста;
2. За проекти со јавна поддршка > 20.000 евра: објаснувачка табла со минимална големина А3, со информации за финансиската поддршка од Унијата, лоцирана на место лесно видливо за јавноста;
3. За проекти со јавна поддршка > 100.000 евра: привремен билборд со значителна големина на локација лесно видлива за јавноста до моментот на финалната исплата.

За проектите наведени во точките 1, 2 и 3 постерите, плакетите и билбордите вклучуваат опис на проектот/операцијата, амблемот на Унијата и укажуваат дека проектот е поддржан од ЕУ, вклучувајќи го и визуелниот елемент на ИПАРД. Овие информации заземаат најмалку 25% од билбордот или плочата. Обврската за објавување на проектот, како што е финансиран од Унијата, започнува од моментот кога корисникот ќе ја започне физичката работа поврзана со тој проект.

За малите (< 20.000 евра) и средните (> 20.000 евра) проекти, обврската за информирање на јавноста за изворот на финансирање престанува во моментот на финалната исплата.

За големи проекти (> 100.000 евра), кои се состојат од финансирање на инфраструктурни или градежни операции, корисникот е должен да постави постојана плоча или билборд со значителна големина по финалната исплата, вклучувајќи го името и главната цел на операцијата и истакнување на финансиската поддршка обезбедена од Унијата, на локација лесно видлива за јавноста.

Деталниот изглед и димензиите на налепниците, плакетата и билбордот се дадени во Нацрт верзијата на Договорот за финансиска поддршка даден во прилог 5 на ова Упатство и истиот е објавен на интернет страната на Агенцијата.

14. Контакт - АФПЗРР

Заради обезбедување на информации за документите кои треба да се достават во прилог на барањето за Анекс кон Договорот, обезбедување на важечки образец на барањето за исплата, како и поради доставување на истите до АФПЗРР,

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на
земјоделски стопанства

Корисникот е согласен да се обрати до АФПЗРР на следнава адреса: Бул. III
Македонска Бригада, бр. 20 (зграда на Македонија Табак блок С), 1000 Скопје.

Контакт телефон: 02 30 97 450

Електронска пошта: ipardpa.info@ipardpa.gov.mk

15. Прилози

Прилог 1. Листа на планински подрачја

Општина	Населени места означени како "Планински" области (> 700)
Берово	Град: Берово и села: Будинарци, Владимирово, Двориште, Мачево, Митрашинци, Ратево, Русиново и Смојмирово
Битола	Села : Братин Дол, Брусник, Буково, Гопеш, Граешница, Дихово, Доленци, Драгош, Древеник, Ѓавато, Злокуќани, Кажани, Кишава, Крклини, Лавци, Лера, Лисолај, Лопатица, Магарево, Маловиште, Метимир, Нижаполе, Облаково, Орехово, Острец, Рамна, Ротино, Свињиште, Снегово, Српци, Старо Змирново, Стржево, Трново, Цапари
Боговиње	Села: Горно Палчиште, Јеловјане, Новаќе, Ново Село, Раковец, Селце Кеч, Синичане и Урвич
Брвеница	Село: Гургурница
Бутел	Село : Љубанци
Василево	Села: Кушкулија, Нивичино.
Вевчани	Село: Вевчани
Велес	Село: Ново Село
Виница	Села: Грљани, Калиманци, Лаки, Трсино, Трстија
Врапчиште	Села: Врановци, Горјане, Ново Село, Гурѓевиште, Калиште, Ломница, Пожаране
Гевгелија	Село: Ума
Гостивар	Села: Бродец, Вруток, Горно Јеловце, Горна Ѓоновица, Долно Јеловце, Долна Ѓоновица, Железна Река, Корито, Куново, Лешница, Мердита, Митрој Крсти, Падалиште, Печково, Симница, Србиново, Страјане, Речане, Трново, Кафа
Градско	Село: Двориште
Дебар	Села: Баниште, Гари, Горно Косоврасти, Кривци, Могорче, Осој, Рајчица, Татар Елевци, Хаме, Џемиште
Дебарца	Села: Арбиново, Брежани, Врбјани, Годивје, Горно Средоречие, Грко Поле, Долно Средоречие, Злести, Климентани, Лактиње, Слатино, Слатински Чифлик, Сливово, Сошани, Турје, Црвена Вода, Белчишта, Ботун, Велмеј, Издеглавје, Лешани, Ново Село, Оздолени, Песочани, Волино, Оровник, Требеништа, Горенци, Мешеишта
Делчево	Села: Бигла, Ветрен, Вратиславци, Драмче, Киселица, Град, Нов Истевник, Селник, Стамер, Стар Истевник, Турија, Вирче, Габрово, Звезгор, Разловци, Чифлик
Демир Хисар	Села: Бабино, Базерник, Боиште, Брезово, Велмевци, Вирово, Големо Илино, Железнец, Зашле, Лесково, Мало Илино, Мренога, Радово, Растојца, Смилево, Суво грло, Церово, Кочиште, Обедник, Жван, Слоештица, Стругово, Журче,

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	Загориче, Ново Село, Ракитница, Сопотница, Суводол, Утово, Доленци
Долнени	Села: Зрзе, Маргари, Горно Село, Гостиражни, Дреновци, Долгаец, Стровија, Кошино, Небрегово, Слечче
Желино	Села: Горна Лешница, Луковица, Седларево, Мерово, Церово
Зелениково	Село: Палиград
Јегуновце	Села: Беловиште, Вратница, Јажинце, Рогачево, Старо Село
Кавадарци	Села: Бојанчиште, Бохула, Галиште, Клиново, Куманичево, Мајден, Р'жаново, Радња, Рожден, Страгово, Бунарче, Праведник, Конопиште
Карбинци	Села: Вртешка, Ебеплија, Јунузлија, Мичак, Кепекчелија, Курфалија, Кучица, Муратлија, Припечани, Прналија, Кучилат, Калаузлија
Кичево	Села: Бачишта, Букојчани, Лешница, Мидинци, Речани – Зајаско, Тајмиште, Горно Строгомиште, Длапкин Дол, Зајас, Долно Строгомиште, Колари, Грешница, Кнежино, Осој, Раштани, Белица, Брждани, Видрани, Големо Црско, Горна Душегубица, Горно Добреноец, Долна Душегубица, Долно Доберноец, Манастирско Доленци, Инавчишта, Извор, Јаворец, Удово, Кладник, Кленоец, Козица, Лавчани, Малкоец, Мало Црско, Подвис, Попоец, Поположани, Прострање, Цер, Другово, Ехловец, Свињиште, Бериково, Јагол Доленци, Ново Село, Папрадиште, Гарани, Јагол, Премка, Србица, Жубрино, Туин, Шутово, Арангел, Осломеј, Поповјани, Дупјани, Козичино, Крушица, Орланци, Патец, Рабетино, Светораче, Карбуница, Вранештица, Речани – Челопечко
Конче	Села: Горни Липовик, Негреновци
Кочани	Села: Безиково, Горно Градче, Главовица, Јастребник, Костин Дол, Лешки, Небојани, Нивичани, Ново Село, Полаки, Тркање, Пресека, Пантелеј, Рајчани, Пашаџиково, Речани, Долно Градче
Кратово	Села: Горно Кратово, Емирица, Каврак, Кнежево, Којково, Куново, Луково, Мушково, Нежилово, Близанци, Страцин, Приковци, Татомир, Шлегово, Кетеново
Крива Паланка	Град: Крива паланка и села: Б'с, Баштево, Борово, Варовиште, Габар, Голема Црцорија, Градец, Длабочица, Добровница, Дренак, Дрење, Дурачка Река, Жидилово, Киселица, Конопница, Костур, Кошари, Кркља, Крстов Дол, Лозаново, Луке, Мала Црцорија, Мартиница, Метежево, Нерав, Огут, Осиче, Подржи Коњ, Станци, Трново, Узем, Мождивњак
Крушево	Град: Крушево и села: Арилево, Белушино, Бирино, Горно Дивјаци, Долно Дивјаци, Острилци, Пуста Река, Селце, Норово, Јакреново, Врбоец, Борино
Липково	Села: Белановце, Глажња, Гошинце, Злокуќане, Извор, Лукаре, Р'нковце, Стрима

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Маврово и Ростуше	Села: Аџиевци, Беличица, Бибај, Битуше, Богдево, Болетин, Велебрдо, Волковија, Видуше, Врбен, Врбјани, Галичник, Грекај, Дуф, Жировница, Жужње, Јанче, Кичиница, Кракорница, Леуново, Лазарополе, Маврови Анови, Нивиште, Никифорово, Нистрово, Ничпур, Ново Село, Орчуше, Присојница, Росоки, Ростуше, Рибница, Селце, Сенце, Скудриње, Сретково, Тануше, Требиште, Тресонче, Церово, Маврово, Сушица
Македонска Каменица	Села: Дулица, Косевица, Костин Дол, Моштица, Саса, Цера
Македонски Брод	Села: Бенче, Битово, Брезница, Брест, Волче, Долни Манастирец, Горно Ботушје, Горно Крушје, Долно Ботушје, Долно Крушје, Дреново, Заград, Звечан, Инче, Ковач, Косово, Лупиште, Старо Село, Рамне, Растеш, Сланско, Сушица, Тажево, Томино Село, Требовје, Црешнево, Крапа, Локвица, Могилец, Русјаци, Вир
Могила	Села: Мојино, Црничани
Новаци	Села: Брник, Будимирци, Гнилеш, Грумази, Груништа, Ивени, Мегленци, Орле, Петалино, Полог, Зович, Сатравина, Арматуш, Маково, Градешница, Долно Орехово, Живојно, Паралово, Тепавци, Зовик 2, Велесело
Ново Село	Села: Барбареве, Бадолен, Стиник.
Охрид	Села: Вапила, Велестово, Елшани, Завој, Коњско, Куратица, Ливоишта, Љубаништа, Рамне, Плаќе, Расино, Речица, Свиништа, Сирула, Скребатино, Шипокно, Долно Лакочереј, Горно Лакочереј, Орман, Велгошти, Долно Коњско, Косел, Трпејца, Опеница, Пештани, Лескоец, Подмоље
Петровец	Село: Дивље
Пехчево	Град: Пехчево и села: Негрево, Панчарево, Црник, Чифлик, Робово, Спиково, Умлена
Пласница	Село: Преглово
Прилеп	Села: Беловодица, Бешиште, Бонче, Вепрчани, Витолиште, Волково, Дабница, Живово, Кокре, Крушевица, Крстец, Лопатица, Плетвар, Полчиште, Прилепец, Присад, Ореовец, Штавица, Пештани, Леништа, Мало Рувци, Марул Селце, Чумово
Пробиштип	Град: Пробиштип и села: Гризилевци, Зеленград, Јамиште, Кундино, Лесново, Марчино, Горни Стубол, Добрево, Древено, Шталковица
Радовиш	Села: Али Коч, Али Лобаси, Козбунар, Коџалија, Ново Село, Папавница, Смиланци, Шаинташ, Шипковица, Штурово, Држани, Каралобоси, Караџалар, Худаверлија, Дурутлија, Ќоселија, Супурге, Чешме Маале

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Ранковце	Села: Баратлија, Герман, Милутинце, П'клиште, Станча, Гулинци, Криви Камен, Петралица, Псача, Радибус, Одрено, Отосница
Ресен	Ресен: Ресен и села: Арвати, Болно, Брајчино, Горно Крушје, Евла, Златари, Избишта, Илино, Коњско, Кривени, Лавци, Лева Река, Грнчари, Долно Дупени, Подмочани, Рајца, Горно Дупени, Стење, Јанковец, Крани, Сопотско, Лескоец, Љубојно, Отешево, Петрино, Покрвеник, Стипона, Шурленци, Курбиново, Прељубје, Штрбово, Сливница, Долна Бела Црква, Долно Перово, Наколец, Асамати, Претор, Дрмени, Езерани, Царев Двор, Горна Бела Црква, Волкодери, Козјак
Сарај	Село: Раовиќ
Свети Николе	Селко: Стоиманци
Сопиште	Села: Држилово, Света петка, Нова Брезница, Патришка Река, Горно Соње
Студеничани	Села: Алдинци, Елово, Калдирец, Рамни Габер, цветово, Црн Врв
Старо Нагоричане	Села: Арбанашко, Длабочица, Дејловце, Аљинце, Кокино, М'тленце, Малотино, Осиче, Рамно, Буковљане, Цветишница
Струга	Села: Безово, Богојци, Бороец, Брчево, Буринец, Вишни, Горна Белица, Дренук, Збажди, Јабланица, Лабуништа, Лакавица, Локов, Мали Влај, Мислодежда, Модрич, Нерези, Пискупштина, Франгово, Подгорци, Поум, Присовјани, Р'жаново, Селци, Тоска, Луково, Окиси, Ташмаруништа, Враништа, Глобочица, Драслајца, Ново Село, Шум, Ливада, Велешта, Горно Татеша, Долно Татеша, Цепин, Заграчани, Корошишта, Радолишта, Радожда, Долна Белица, Добовјани, Деложди.
Теарце	Села: Брезно, Варвара, Јелешник
Тетово	Села: Бозовце, Бродец, Вејце, Вешала, Гајре, Гермо, Лавце, Лисец, Отуње, Селце, Сетоле, Шипковица, Једоарце
Центар Жупа	Села: Бајрамовци, Брештани, Горно Мелничани, Горенци, Долгаш, Долно Мелничани, Елевци, Житинени, Кочишта, Коџаџик, Новак, Осолница, Оџовци, Пареша, Баланци, Црно Боци, Евла, Мал Папрадник, Праленик, Центар Жупа
Чашка	Села: Горно Јаболчиште, Горно Врановци, Папрадиште, Попадија, Црешнево, Долно Јаболчиште, Ореше, Плевење, Нежилово, Кррино, Капиново
Чучер- Сандево	Села: Блаце, Брест, Бродец, Танушевци.
Штип	Села: Калапетровци, Кожево, Никоман, Почивало, Шашаварлија, Суво Грло
Вкупно назначени населени места	737

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Прилог 2. Детална листа на прифатливи трошоци за мерка 1

Напомена: Прифатливи се трошоците кои се однесуваат за инвестиции во секторите/подсекторите објавени во јавен повик 01/2025 (Дел II, точка 2), односно Точка 4 од ова Упатство

Детална листа на прифатливи трошоци за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства		
Бр.	Прифатливи трошоци	Опис
1.	<p>Набавка на нова земјоделска опрема и механизација за растително производство</p> <ul style="list-style-type: none"> – Трактори со максимална моќност врз основа на обемот и природата на дејноста (види Прилог 1 од Листата на прифатливи трошоци), мотокултиватори и приклучна механизација; – опрема и механизација за подготвителни активности при обработка на земјата; – садење; – набавка на повеќегодишни растенија; – наводнување, одводнување и одведување на земјоделски култури; – опрема за берба (исклучувајќи комбајни); – опрема за контрола и заштита. 	<p>Трактори, мотокултиватори, фрези, плугови, ротофрези, ротобрани, дискови брани, редосеалки, ѓубрерастурачи за минерални ѓубрива, депозитори за семе и ѓубриво, култиватори, расадосадачки, опрема за рамнење, дупчалки за садење, кримлери/сетвоспремачи.</p> <p>Ѓубрерастурачи за арско ѓубре, прскалки, атомизери, опрема за систем за наводнување (капка по капка, подземно наводнување, микропрскалки, наводнување со оросување или комбинација од нив (пумпи за вода, базени, танкови, резервоари, филтри, опрема за дистрибуција на вода, опрема за фертиригација, опрема за автоматско дозирање на вода за наводнување), кроење, чистачи на плевел.</p> <p>Косилки, сенопревртувачи, сенобалирачка, косачки за фураж, собирач на пченка, копач, компировадачка, берачи за морков, домати, шеќерна репка, грозје и овошје, косачка за сено, машини за грубо рамнење/чистење на почва, сортирачка, калибратор.</p> <p>Опрема за транспорт на овошје и зеленчук (бокс палети, пластични контејнери, освен гајби кои не се за повеќекратна употреба)</p> <p>Опрема за мерење на внатрешна и надворешна температура, влажност на почва и воздух, опрема за анализа на почва и стерилизација.</p> <p>Заштитни мрежи и покривки, опрема за заштита од птици, опрема за заштита од гром и опрема за заштита од измрзнување.</p> <p>Противградобијна опрема, опрема за расадување, складирање и манипулација на саден материјал.</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

		<p>Опрема и машини за безпочвено одгледување .</p> <p>Опрема за подготвување и мешање на ѓубрива, супстрати, производи за заштита на растенијата итн.</p>
2.	<p>Садење/обновување на повеќегодишни култури (исклучувајќи ги семињата)</p>	<p>Садниот материјал треба да биде во согласност со Annex I од Директивата на Советот на ЕУ 2008/90ЕС (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32008L0090 или Законот за вино или Општиот каталог на сорти на вино и сорти на винова лоза и подлоги на ЕУ.</p>
3.	<p>Набавка на механизација за сектор сточарство</p> <ul style="list-style-type: none"> – Трактори со максимална моќност која не надминува 100 KW врз основа на обемот и природата на дејноста (види Прилог 1 од Листата на прифатливи трошоци); – мотокултиватори и приклучна механизација; – опрема и механизација за подготвителни активности при обработка на почвата; – садење; – наводнување, одводнување и одгледување на растенија; – опрема за берба (исклучувајќи комбајни); – опрема за контрола и заштита; – опрема за одгледување на животни; – опрема за одгледување на риба. 	<p>Трактори, мотокултиватори, фрези, плугови, ротофрези, ротобрани, дискови брани, редосеалки, ѓубрерастурачи за минерални ѓубрива, депозитори за семе и ѓубриво, култиватори, расадосадачки, опрема за рамнење, дупчалки за садење, кримлери/сетвоспремачи, ѓубрерастурачи за арско ѓубре, прскалки, атомизери, опрема за систем за наводнување (капка по капка, подземно наводнување, микропрскалки, наводнување со оросување или комбинација од нив (пумпи за вода, базени, танкови, резервоари, филтри, опрема за дистрибуција на вода, опрема за ферти-иригација, опрема за автоматско дозирање на вода за наводнување), кроење, чистачи на плевел, косилки, сенопревртувачи, сенобалирачка косачки за фураж, собирач на пченка, копач, косачка за сено, машини за грубо рамнење/чистење на почва, сортирачка, калибратор.</p> <p>Опрема за мерење на внатрешна и надворешна температура, влажност на почва и воздух, опрема за анализа на почва и стерилизација.</p> <p>Опрема за одгледување на животни и слатководна риба (размножување, карантин, карантин за остранување на животински трупови итн.).</p> <p>Опрема за исхрана и напојување, опрема за молзење и систем за измолзување, автоматски или подвижни агрегати за молзење, опрема за чистење и управување и складирање на шталско ѓубриво, вклучувајќи опрема за манипулација за сено и силажа (елеватори),</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

		опрема за производство на сточна храна (мелници, опрема за мешање на храната, мешалки, итн.), опрема за мерење на тежина, опрема за ветеринарен преглед и опрема за складирање на ветеринарно-медицински препарати.
Прифатливи трошоци кои се однесуваат на сите приоритетни сектори		
Бр.	Прифатливи трошоци	Опис
4.	<p>Градежни материјали и елементи за изградба на нови објекти или реконструкција и адаптација на постоечки објекти (згради и инфраструктура за целосно функционален капацитет), како и пластеници/стакленици, без почвено одгледување и други иновативни системи на производство.</p> <ul style="list-style-type: none"> – За инсталација на соодветната опрема; – достигнување на стандарди за заштита на животната средина; – обезбедување на хигиенски и санитарни услови; – достигнување на стандарди за благосостојба на животните; – обезбедување на административен простор; – скалдирање на храна и силажа; – помошни простории (за складирање, гаражи, итн.); – обезбедување на пристап на фарма, уредување и оградување; 	<p>Сите материјали кои се користат за изградба на подови, сидови и тавански површини, како и сите премази и сврзни смеси кои се користат во капацитети за примарно земјоделско и рибно производство за преработка и директен маркетинг сопствени земјоделски и рибни производи на ниво на земјоделско стопанство, капацитети за складирање на инпути и финални производи, капацитети за производство на енергија од обновливи извори за сопствено производство, како и административни објекти, лабораториски и санитарни уредувања и инфраструктура кои се однесуваат на производните активности се прифатливи за поддршка. Облоги за сид, таван и под, сидни и тавански панели, цевки, врати, прозорци, системи за греење и вентилација (климатизација и воздушно прочистување), одвод, канализација, третман на отпад и системи за валоризација на отпад, Елементи за конструкција за водовод и електрична енергија (вклучувајќи генератори) вклучувајќи практики за заштеда на енергија и користење на обновливи енергии и инсталација за електрична енергија, доведен и канализационем систем, пумпна станица, артеиска бушотина и бунар Столбови направени од дрво, челик, бетон или друг материјал, сидра за заземјување на инсталацијата и ремените, поцинкован челик, жица, рамки изработени од метал, пластични облоги.</p> <p>Градежни материјали/компоненти за пластеници/стакленици и/или безпочвено одгледување (пластична фолија или панели, треба да бидат за повеќегодишно користење со минимум 200µm).</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<ul style="list-style-type: none"> – постбербени активности, преработка на фарма и директен маркетинг на сопственото земјоделско производство. 	<p>Градежни материјали/компоненти за пристапни патишта и воспоставување на патна мрежа, уредување и оградување на простор.</p>
<p>5.</p>	<p>Набавка на опрема за пост-бербени активности, преработки на фарма и директен маркетинг на фарма за сопствено производство:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Житарици, мелнички производи и производи од скроб; – Овошје и зеленчук вклучувајќи и компири, печурки и мешункасти растенија; – Шира од грозје, сок од грозје, вино други ферментирани пијалоци, алкохолни пијалоци и оцет; – Растителни и животински масла и масти; – Јајца, месо и месни производи; – Млеко и млечни производи; – Рибa и рибни производи; – Производство на сточна храна. 	<p>Опрема за прием, собирање и складирање. Опрема за подготовка за сортирање, чистење, миење, сушење, дезинфекција, премачкување со восок, класирање, ладење, отстранување на оштетени плодови, детектирање на метал и стакло или други цврсти материјали. Опрема за пред ладење, ладење и замрзнување. Опрема за сечење, мелење и подготовка за преработка. Опрема за де-аерација, сепарација, хомогенизација, пастеризација и стерилизација. Резервоари, танкови, Опрема за конзервирање, сушење, дехидрација, замрзнување. Опрема за полнење, пакување и етикетирање. Опрема за зашметување, навлажнување, загревање и вадење на внатрешни органи, опрема за сечење и вадење на коски. Опрема за манипулација, товарање и растоварање, виљушкари, подвижни ленти и опрема за мерење на тежина. Опрема за следење на квалитет, контрола и систем за следливост на прием, складирање и дистрибуција. Опрема за третман на отпад, валоризација, манипулација и складирање. ЦИП опрема за чистење, опрема за преработка, мелачи на грозје, опрема за филтрирање (филтри), пумпи танкови за ферментација и стабилизација, опрема за дестилација, преса за добивање на шира, танкови за зреење, резервоари за складирање и буриња. Опрема за подобрување на стандардите за благосостојба на животните како што се обезбедување на редовен пристап до свежа вода, хранење, сместување на животните пред колење, чистење на арско губре итн.</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

6.	Набавка на опрема за производство на енергија од обновливи извори за сопствена потрошувачка	Опрема за производство на енергија преку: <ul style="list-style-type: none"> • Преработка на растителна биомаса за производство на биогаз и/или биогорива. • Сончева енергија, • Ветерници, • Геотермална енергија итн.
7.	Работи и услуги	Сите потребни работи и услуги поврзани со реализацијата на инвестициониот проект: <ul style="list-style-type: none"> • Уривање и демонтирање, • Подготовка на теренот, • Градежни работи, • Реконструкција, • Занаетчиски работи, • Инсталациски работи, • Транспорт и монтажа, • Подготовка на земјиштето и пристапни патишта, • Садење и расадување.
8.	Набавка на специјализирани транспортни резервоари и приколки за сировини и готов производ	Земјоделски приколки, цистерни за млеко, разладни резервоари, приколки за превоз на живи животни и живина, транспорт на ѓубриво, опрема за транспорт на биомаса, опрема за транспорт на овошје и зеленчук (бокс палети, пластични контејнери, освен гајби кои не се за повеќекратна употреба) итн. (поврзани само со прифатливите производни активности).
9.	Компјутерска опрема	Компјутерска опрема и софтвер, вклучувајќи и сензори и видео надзор (поврзани со прифатливата опрема и производни активности).
10.	Општи трошоци	Подготовка на техничката документација, градежни планови и помошни студии, пресметка на трошоци, анализи, пазарни анализи, подготовка на оцена на животната средина, управување со проекти <ul style="list-style-type: none"> • Архитекти, • Инженери, • Консултанти итн. Стекнување со патентни права и лиценци, Системи за управување: <ul style="list-style-type: none"> • ISO • HACCP • GAP (Добра земјоделска пракса)

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<ul style="list-style-type: none"> • GMP (Добри производствени практики) Јавни и информативни материјали • Билборди, • Плакети, • Налепници <p>Покрај тоа, трошоците поврзани со колективните инвестиции може да се прошират и за:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Студии за спецификација за хигиенски стандарди и начинот на производство на квалитетни производи; – Студија за развој на производи и маркетинг за нови производи или слични студии за други производи; – Трошоци за анимација не повеќе од 10% за воспоставување и водење на кратки синџири на храна на одреден производ доставен до локален супермаркет.
--	---

Прилог 1 на Листата на прифатливи трошоци за Мерка 1 „Инвестиции во основни средства на земјоделските стопанства”

КАПАЦИТЕТ НА МОЌ НА ТРАКТОР ПО СЕКТОР И ГОЛЕМИНА/ПРОИЗВОДЕН КАПАЦИТЕТ		
ТИП НА ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО	ГОЛЕМИНА (ha)	ГОРНА ГРАНИЦА ЗА МОЌНОСТ (kW)
Лозови насади (само вински сорти)	1-10	60
	10-50	80
	над 50*	100
Житни и индустриски култури	1-10	80
	10-50	110
	над 50*	150
ТИП НА СТОЧАРСКО ПРОИЗВОДСТВО	ГОЛЕМИНА (ДЕ) (добиточни единици)	ГОРНА ГРАНИЦА ЗА МОЌНОСТ (kW)
Говеда за тов и млечни крави	10-20	60
	20-50	80
	над 50	100
Свињи	8-100	60
	100-500	80

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	над 500	100
Овци/кози	10-50	80
	над 50	100
Живина	10-140	60
	140-1400	80
	над 1400	100

Напомена:

- Еден корисник може да набави еден трактор

- (*) Еден корисник може да набави еден или два трактори со максимална вкупна пропишана големина на KW

- прифатливи се набавки на трактори кои исполнуваат ЕУ стандарди кои се однесуваат на заштита на животната средина, особено во однос на границите на емисиите на гасови и загадувачки честички (Регулатива (ЕУ) бр. 167/2013), односно прва еколошка категорија, која ги опфаќа возилата со ниво на емисија на издувни гасови ЕУРО 5 согласно Законот за возила („Службен весник на Република Македонија“ бр. 140/08, 53/11, 123/12, 153/12, 70/13, 164/13, 138/14, 154/15, 192/15, 39/16 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19 и 87/23).

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Прилог 3. Листа на минимални национални стандарди релевантни за спроведувања на ИПАРД 2021-2027

МЕРКА - ИНВЕСТИЦИИ ВО ОСНОВНИ СРЕДСТВА НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ СТОПАНСТВА

ИПАРД инвестиција и приоритетен сектор	Законски прописи со кои се пропишани минимални национални стандарди
ЖИВОТНА СРЕДИНА	
<p>Сточарство - Говедарство (производство на млеко и месо) - Свињи за тов и репродукција - Одгледување на овци и кози за млеко и за гоење - Производство на јајца и бројлери</p>	<p>Закон за животната средина (Сл. весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 47/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)</p> <p>Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл. весник бр 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник бр. 80/09 и 32/12)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник бр. 80/09 и 36/12)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 112/14 и 42/16)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на А-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 4/06, 116/14 и 31/16)</p> <p>Закон за водите (Сл. весник бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16 и 151/21)</p>
<p>Рибарство</p>	<p>Закон за животната средина (Сл. весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 47/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)</p> <p>Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<p>врз животна средина (Сл. весник бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник бр. 80/09 и 32/12)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник бр. 80/09 и 36/12)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 112/14 и 42/16)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на А-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 4/06, 116/14 и 31/16)</p> <p>Закон за водите (Сл. весник бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16 и 151/21)</p>
<p><u>Пост-бербени активности и преработка на земјоделски производи на фарма</u></p>	<p>Закон за животната средина (Сл. весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 47/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)</p> <p>Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл. весник бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник бр. 80/09 и 32/12)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник бр. 80/09 и 36/12)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 112/14 и 42/16)</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<p>Правилник за постапката за добивање на А-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 4/06, 116/14 и 31/16)</p>
<p><u>Производство на енергија од обновливи извори на енергија за сопствена потрошувачка</u></p>	<p>Закон за животната средина (Сл. весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 47/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)</p> <p>Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл. весник бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник бр. 80/09 и 32/12)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник бр. 80/09 и 36/12)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 112/14 и 42/16)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на А-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 4/06, 116/14 и 31/16)</p>
<p><u>Растително производство</u> -Житарици -Индустриски и фуражни култури -Градинарски култури (вклучувајќи компир -Повеќегодишни култури (овоштарници, лозови насади, медоносни растенија, маслинки)</p>	<p>Закон за квалитет и безбедност на ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата (Сл. весник бр. 27/14, 154/15, 39/16 и 150/21)</p> <p>Закон за водите (Сл. весник бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16 и 151/21)</p> <p>Закон за земјоделство и рурален развој (Сл. весник бр. 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16, 163/16, 74/17, 83/18, 27/19, 152/19, 244/19, 275/19 и 110/21)</p> <p>Правилник за листа на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина (Сл. весник бр. 178/15)</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

<p><u>Растително производство</u> -Пластеници -Стакленици</p>	<p>Закон за квалитет и безбедност на ѓубриња, биостимулатори и подобрувачи на својствата на почвата (Сл. весник бр. 27/14, 154/15, 39/16 и 150/21)</p> <p>Закон за водите (Сл. весник бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16 и 151/21)</p> <p>Закон за земјоделство и рурален развој (Сл. весник бр. 49/10, 53/11, 126/12, 15/13, 69/13, 106/13, 177/14, 25/15, 73/15, 83/15, 154/15, 11/16, 53/16, 120/16, 163/16, 74/17, 83/18, 27/19, 152/19, 244/19, 275/19 и 110/21)</p> <p>Правилник за листа на посебни минимални услови за добра земјоделска пракса и заштита на животната средина (Сл. весник бр. 178/15)</p> <p>Закон за животната средина (Сл. весник бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 47/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16 и 99/18)</p> <p>Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животна средина (Сл. весник бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат, а за чие одобрување е надлежен градоначалникот на општината, градоначалникот на градот Скопје и градоначалникот на општините во градот Скопје (Сл. весник бр. 80/09 и 32/12)</p> <p>Уредба за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува елаборат за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина (Сл. весник бр. 80/09 и 36/12)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на Б-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 112/14 и 42/16)</p> <p>Правилник за постапката за добивање на А-интегрирана еколошка дозвола (Сл. весник бр. 4/06, 116/14 и 31/16)</p>
ЈАВНО ЗДРАВЈЕ	
<p><u>Пост-бербени активности и преработка на</u></p>	<p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

<p><u>земјоделски производи на фарма</u></p>	<p>Правилник за посебните барања за храната од животинско потекло (Сл. весник бр. 28/16, 166/17, 77/19 и 18/20)</p> <p>Правилник за барањата во однос на квалитетот на преработени производи од овошје и зеленчук како и печурки и нивни преработки (Сл. весник бр. 69/14)</p> <p>Правилник за барањата за условите и хигиена за производство и ставање во промет на храната од животинско потекло наменета за директно снабдување, локализирана активност, во географски или економски ограничувања, како и општите и посебните барања за примена на традиционални методи на производство, преработка и дистрибуција на храна со традиционални карактеристики (Сл. весник бр. 144/19)</p> <p>Правилник за отстапувања од посебните мерки за хигиена за малите бизниси, начинот и барањата кои треба да се исполнат при директно снабдување со храна од страна на производител до краен потрошувач, условите за просториите, материјалите, инструментите и опремата во објектите кои произведуваат како и начинот на производство на храна со традиционални карактеристики (Сл. весник бр. 152/20)</p>
<p><u>Сточарство</u> - Говедарство (производство на млеко и месо)</p>	<p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p> <p>Правилник за посебните барања за безбедност и хигиена и начинот и постапката на вршење на службените контроли на млекото и млечните производи (Сл. весник бр. 26/12, 145/14, 59/16, 197/16 и 16/19)</p> <p>Правилник за општите барања за примарно производство и општите операции како и општите барања за храна (Сл. весник бр. 12/12 и 236/20)</p> <p>Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16)</p> <p>Закон за идентификација и регистрација на животни (Сл. весник бр. 95/12, 27/14, 149/15, 53/16 и 150/21)</p> <p>Правилник за идентификација и регистрација на говеда (Сл. весник бр. 68/14)</p>
<p><u>Сточарство</u> - Свињи за тов и репродукција</p>	<p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

	<p>Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16)</p> <p>Закон за идентификација и регистрација на животни (Сл. весник бр. 95/12, 27/14, 149/15, 53/16 и 150/21)</p> <p>Правилник за идентификација и регистрација на свињи (Сл. весник бр. 63/13 и 91/20)</p>
<p>Сточарство - Производство на јајца и бројлери</p>	<p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p> <p>Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16)</p>
<p>Сточарство - Одгледување на овци и кози за млеко и за гоеење</p>	<p>Закон за ветеринарно здравство (Сл. весник бр. 113/07, 24/11, 136/11, 123/12, 154/15 и 53/16)</p> <p>Закон за идентификација и регистрација на животни (Сл. весник бр. 95/12, 27/14, 149/15, 53/16 и 150/21)</p> <p>Правилник за идентификација и регистрација на овци и кози (Сл. весник бр. 37/14 и 91/21)</p> <p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p> <p>Правилник за посебните барања за безбедност и хигиена и начинот и постапката на вршење на службените контроли на млекото и млечните производи (Сл. весник бр. 26/12, 145/14, 59/16, 197/16 и 16/19)</p>
<p>Рибарство</p>	<p>Закон за безбедност на храна (Сл. весник бр. 157/10, 53/11, 1/12, 164/13, 187/13, 43/14, 72/15, 84/15, 129/15, 213/15, 39/16 и 64/18)</p> <p>Правилник за посебните барања за храната од животинско потекло (Сл. весник бр. 28/16, 166/17, 77/19 и 18/20)</p>
<p>Растително производство -Житарици -Индустриски и фуражни култури -Градинарски култури</p>	<p>Закон за производи за заштита на растенија (Сл. весник бр. 110/07, 20/09, 17/11, 53/11, 69/13, 10/15, 129/15 и 39/16)</p> <p>Закон за здравје на растенија (Сл. весник бр. 29/05, 81/08, 20/09, 57/10, 17/11, 148/11, 69/13, 43/14, 158/14, 149/15, 39/16, 83/18 и 150/21)</p>

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

<p>(вклучувајќи компир -Повеќегодишни култури (овоштарници, лозови насади, медоносни растенија, маслинки)</p>	
<p>БЛАГОСОСТОЈБА НА ЖИВОТНИ</p>	
<p><u>Сточарство</u> - Говедарство (производство на млеко и месо) - Свињи за тов и репродукција - Одгледување на овци и кози за млеко и за гоење - Производство на јајца и бројлери</p>	<p>Закон за заштита и благосостојба на животни (Сл. весник бр. 149/14, 149/15 и 53/16) Правилник за условите и начините за заштита на фармските животни (Сл. весник бр. 3/17)</p>
<p><u>Рибарство</u></p>	<p>Закон за заштита и благосостојба на животни (Сл. весник бр. 149/14, 149/15 и 53/16) Правилник за начинот на постапување со животните за време на убивање (Сл. весник бр. 163/10)</p>

Прилог 4. Складирање и ракување со арско ѓубре

Во критериумите што треба да се исполнат за воспоставување на објект за складирање на арско ѓубре спаѓаат:

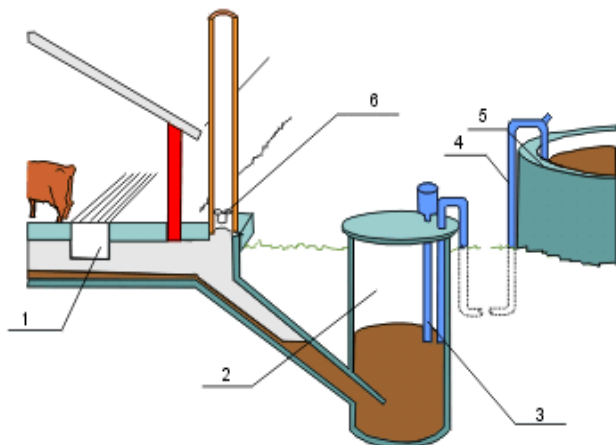
- (1) Структурите за складирање арско ѓубре мора да бидат креирани и да функционираат со цел да содржат арско ѓубре, отпадна вода, загадени истечни води и арско ѓубре мешано со смет без какво било испуштање во почвата и во водите;
- (2) Подносителот на барањето може да ги предложи следниве видови складишта за складирање арско ѓубре:
  - надворешни бетонски јами за складирање на цврсто арско ѓубре
  - длабоки јами под подот на зградата во која се чуваат животните, на растојание од просториите за молзење или објектите за преработка, или надворешни, подземни бетонски складишта или надворешни надземни резервоари за складирање на течно арско ѓубре
- (3) Во случај на складирање арско ѓубре во бетонска јама, мора да се предвидат најмалку три странични зида каде се собира арското ѓубре, следејќи ги овие препораки:
  - Урината мора да се оддели од цврстото арско ѓубре и да се насочи кон депото со урина;
  - На подигнатите површини треба да се постави израмнета површина за купови на цврсто арско ѓубре за да се спречи поплава предизвикана од пороен дожд;
  - Подот и сидовите мора да бидат направени од водоотпорен материјал кој пред складирањето мора да се покрие со слој од 70 цм од сечкана слама, листови за да се апсорбира течното арско ѓубре;
  - Сидовите и подот мора да се изградат така што ќе можат да пропуштаат урина (одводни канали) и истата да истекува во депоата за урина или резервоарите преку непропустливи канали;
  - Површината мора да биде заградена со земјена брана од 50 цм и со жица висока најмалку 1,5 м и соодветно обележана со знак за предупредување;
  - Куповите мора да се покријат со тенок слој или тенка обвивка од 20 цм составена од кумур, сечкана слама за заштита од непријатна миризба, како и да се покријат за да се заштитат од дожд и сонце;
  - Куповите арско ѓубре мора да се оддалечени најмалку 30 м од каков било бунар и не смеат да се наоѓаат покрај вода, заштитена област или довод на вода;
  - Капацитетот на перницата треба да овозможува складирање на цврсто арско ѓубре најмалку 24 недели;
- (4) За складирање арско ѓубре во полуцврста или течна состојба во надземни резервоарни складишта или подземни бетонски складишта мора да се земат предвид следните препораки:
  - Во случај на метални или бетонски надземни резервоари, резервоарот мора да биде покриен (со мембрана што плови или шатор отпорен на воздух или

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

друго) и мора да овозможува вентилација или да избегнува насобирање на смртоносни гасови и пумпање;

- Во случај на подземни бетонски складишта или надворешни бетонски танкови, подовите и ѕидовите мора да бидат водоотпорни и мора да се спречи секаква можност за протекување;
  - Површината каде се наоѓа складиштето мора да биде заградена со жица висока најмалку 1,5 м и соодветно обележана со знак за предупредување;
  - Течното арско ѓубре не смее да се насочи кон главниот канализациски систем;
  - Капацитетот на резервоарот треба да овозможува складирање на цврсто арско ѓубре најмалку 24 недели;
- (5) Системот и опремата за ракување со арско ѓубре мора да го дополнуваат инвестирањето во објектите за складирање арско ѓубре во врска со релевантниот систем за складирање арско ѓубре предложено од страна на подносителот на барањето;

Примери на системи за складирање и ракување со арско ѓубре во случај на длабоки јами под подот на зградата во која се чуваат животните за складирање на течно арско ѓубре:

Систем за отстранување на кашеста маса: 1 – канал за кашеста маса; 2 - јама за пумпање; 3 - пумпа; 4 - нагорна пумпа за кашеста материја; 5 - резервоар за кашеста материја; 6 – вентилатор.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Прилог 5 Изјава за големина на субјект

Изјава

Информација за класификација на претпријатие

Идентификација на претпријатието – корисник

Назив/име на корисникот _____

Адреса (седиште) на корисникот _____

Регистрациски број / Даночен број¹ _____

Име и позиција на одговорното лице² _____

Вид на претпријатие (видете го објаснувањето)

Заокружете соодветно:

- Самостојно претпријатие (Во овој случај се пополнува само табелата подолу со податоци од сметките на претпријатието–корисник. Се пополнува само оваа изјава без другите анекси)
- Партнерско претпријатие (Да се пополни и да се приложи анексот (и сите дополнителни делови), а потоа да се комплетира оваа изјава со додавање на податоците во табелата подолу)
- Поврзано претпријатие

Податоци кои се употребуваат за да се одреди категоријата на претпријатието

Пресметано врз основа на член 6 од Анексот од Препораката на ЕК 2003/361/ЕС за дефиниција на мали и средни претпријатија.

Референтен период (*)		
Број на вработени	Годишен промет (**)	Биланс на состојба вкупно (**)

¹ Да се одреди од земјата-членка согласно нејзините потреби

² Претседавац (СЕО), Генерален директор или еквивалентно

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

*Сите податоци мора да датираат од последниот одобрен сметководствен период и да се пресметани на годишно ниво. Во случај на ново-формирани претпријатија за кои сèуште нема одобрена завршна сметка, податоците за пресметка треба да бидат земени од доверлива проценка од истата финансиска година.

** ЕУР 1000

Важно:

Споредено со претходниот сметководствен период, постои промена на податоците, што може да резултира во промена на категоризацијата на претпријатието -корисник

- Не
- Да (во овој случај д асе пополни и да се приложи изјавата од претходниот сметководствен период³)

Потпис

Име и позиција на потписникот, овластен да го претставува претпријатието: _____.

Изјавувам под полна морална, материјална и кривична одговорност дека точно ја пополнив оваа изјава и приложените анекси.

Место и датум: _____

Потпис _____

ОБЈАСНУВАЊЕ

ЗА ВИДОВИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ЗЕМЕНИ ВО ПРЕДВИД ПРИ ПРЕСМЕТКА НА БРОЈОТ НА ВРАБОТЕНИ И ФИНАНСИСКИТЕ ИЗНОСИ

I. Видови претпријатија

Дефиницијата за мали и средни претпријатија⁴ разликува три вида претпријатија, во зависност од нивната поврзаност со други претпријатија, од аспект на сопственост на издадените акции или гласачките права, или правото за воспоставување на доминантно влијание⁵

Вид 1: Самостојни претпријатија

Ова е најчестиот вид на претпријатие. Во оваа категорија спаѓаат сите претпријатија кои не се класифицирани во другите два вида на претпријатие (партнерско или поврзано).

Претпријатието - корисник е самостојно претпријатие ако:

- Нема 25%⁶ или повеќе од издадените акции во друго претпријатие,
- Во неговата капитална структура нема 25%⁽³⁾ или повеќе акции во сопственост на друго претпријатие или јавна институција, или неколку заеднички поврзани претпријатија или јавни институции, освен во дадени исклучоци⁷ и

³ Дефиниција, член 4 став 2 од анексот на Препораката на Комисијат 2003/361/ЕК

⁴ Понатака во текстот, терминот „Дефиниција“ се однесува на Анексот на Препораката од ЕК 2003/361/ЕС за дефиниција на мали и средни претпријатија

⁵ Дефиниција, член 3

⁶ Од аспект на процентот на издадени акции или гласачки права, се зема во предвид тоа што е поголемо. На овој процент треба да се додаде и процентот на издадени акции од претпријатието што се во сопственост на поврзаните претпријатија (дефиниција, член 3, став 2)

⁷ Претпријатието може да се смета за самостојно дури и кога прагот од 25% е постигнат или надминат, доколку тој процент е во сопственост на следниве категории инвеститори (доколку инвеститорите не се поврзани претпријатија со претпријатието корисник):

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- не изготвува консолидирани финансиски извештаи и не е вклучено во извештаите од некое претпријатие кое изготвува консолидирани извештаи, односно не е поврзано претпријатие⁸

Вид 2: Партнерско претпријатие

Овој вид на претпријатија ги претставува претпријатијата кои воспоставуваат големи финансиски партнерства со други претпријатија, без притоа меѓусебно да вршат ефективна директна или индиректна контрола едни врз други. Партнерските претпријатија не се самостојни претпријатија, но не се и поврзани претпријатија.

Претпријатието - корисник е партнерско претпријатие доколку:

- има во сопственост акции или гласачки права еднакви или поголеми од 25% во друго претпријатие, или другото претпријатие има сопственост акции или гласачки права еднакви или поголеми од 25% во претпријатието корисник,
- Претпријатијата не се поврзани претпријатија во смисла на дефиницијата подолу, што значи, дека покрај другото, гласачките права на едното во едното претпријатие не надминуваат 50%,
- Претпријатието-корисник не изготвува консолидирани финансиски извештаи што го вклучуваат другото претпријатие, или претпријатието не е вклучено во консолидираните финансиски извештаи на другото претпријатие или на поврзаното претпријатие⁹

Вид 3: Поврзано претпријатие

Овој вид на претпријатие соодветствува со економска ситуација на претпријатија што формираат група преку директна или индиректна контрола на мнозинство гласачки права (вклучително преку договори, или во одредени случаи преку физички лица како акционери), или преку можноста да се врши доминантно влијание на некое претпријатие. Вакви случаи се многу поретки од претходно опишаните два типа на претпријатија.

Со цел да се избегнат потешкотии при категоризацијата за претпријатијата, Комисијата ги има дефинирано овие видови претпријатија со превземање – дали се применливи за целите на дефиницијата – на условите предвидени во член 1 од Директивата на Советот 83/349/ЕЕС за консолидираните извештаи¹⁰, кои се применуваат многу години.

Притоа, за претпријатие, веднаш се знае дека е поврзано претпријатие, бидејќи со Директивата се бара претпријатието да изготвува консолидирани финансиски извештаи или да е вклучено во извештаите на претпријатието што изготвува консолидиран извештај.

Единствените два случаи, што не се многу чести, каде претпријатијата може да се сметаат за поврзани, иако тие не се обврзани да изготвуваат консолидирани финансиски извештаи, се опишани во првите две алинеи од крајната напомена 5 од ова објаснување. Во овие случаи, претпријатието треба да провери дали го исполнува критериумот/критериумите наведени во член 3, став 3 од Дефиницијата.

II. Број на вработени и годишни работни единици⁽⁷⁾

Бројот на вработени на претпријатието соодветствува со бројот на годишни работни единици (ГРЕ).

а) државни претпријатија за инвестиции, претпријатија што инвестираат во приватни фирми со сопствен капитал, физички лица или групи на физички лица што редовно вложуваат во инвестициски активности и што вложуваат акционерски капитал во фирми кои не котираат на Берза („бизнис ангели“), само доколку вкупната вредност на инвестицијата на овие „бизнис ангели“ во истото претпријатие е помало од 1.250.000,00 евра,
б) универзитети или непрофитни истражувачки центри,
в) институционални инвеститори, вклучувајќи ги и регионалните развојни фондови,
г) самостојни локални власти со годишен буџет помал од 10 мил. евра и имаат помалку од 5000 жители (Дефиниција, член 3 став 2, втор под-став)

⁸ - Доколку седиштето на претпријатието се наоѓа во земја-членка на ЕУ која во своето законодавство има предвидено исклучок од изготвувањето на консолидирани извештаи согласно со седмата Директива на Советот 83/349/ЕЕС од 13 јуни 1983, претпријатието сепак треба да провери дали не ги исполнува некој/и од критериумите наведени во член 3, став 3 од Дефиницијата.

- постојат исто така и многу ретки случаи во кои едно претпријатие може да биде сметано за поврзано со друго претпријатие преку физичко лице или група од физички лица кои што дејствуваат заеднички (Дефиниција, член 3, став 3).

- Спротивно, постојат многу малку случаи кога претпријатија изготвуваат консолидирани извештаи на доброволна основа, без истото да се бара од нив согласно Седмата Директива. Во тој случај, не мора да значи дека претпријатието е поврзано претпријатие и може да се смета за партнерско претпријатие.

За да се определи дали некое претпријатие е поврзано или не, во која било од наведените три ситуации, треба да се провери дали претпријатието го исполнува критериумот/критериумите наведени во член 3, став 3 од Дефиницијата, таму каде што е применливо да се провери преку физичко лице или група на физички лица кои дејствуваат заеднички

⁹ Седма Директива на Советот 83/349/ЕЕС од 13 јуни 1983, врз основа на член 54(3) (е) од Договорот и соодветните консолидирани извештаи (ОЈ L од 18.7.1983, стр.1), со последната измена од Директивата 2001/65/ЕС од Европскиот Парламент и Советот (ОЈ L 283 од 27.10.2001, стр.28)

¹⁰ Дефиниција, член 5

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Кој е вклучен во бројот на вработени⁽⁷⁾

- Вработените во претпријатието-корисник,
- Лицата кои работат за подреденото претпријатие и кои се сметаат за вработени согласно националното законодавство,
- Сопственици-управители,
- Партнери кои се ангажирани во секојдневните активности во претпријатието и кои имаат финансиски предности од претпријатието.

Приправниците или студентите ангажирани на стручна обука со приправнички или договори за стручна обука не се земаат во предвид во пресметката на вкупниот број на вработени.

Како се пресметува бројот на вработени?

Една годишна работна единица (ГРЕ) соодветствува со едно лице кое работи со полно работно време во претпријатието или во име на претпријатието во текот на целата референтна година. Бројот на вработени се изразува во годишни работни единици (ГРЕ).

Работата на лицата кои не работат преку целата година или кои работат со скратено работно време, без оглед на нејзиното времетраење - како и сезонската работа се пресметува како дел од ГРЕ.

Времетраењето на породилно или родителско боледување не влегува во пресметката.

Анекс кон изјавата

Пресметка за партнерско или поврзано претпријатие

Анексите да се пополнат по потреба

- Анекс А доколку претпријатието-корисник има најмалку едно партнерско претпријатие (и дополнителни листови, доколку има)
- Анекс Б доколку претпријатието има најмалце едно поврзано претпријатие (и дополнителни листови, доколку има)

Пресметка за партнерското или поврзаното претпријатие⁽¹⁾ (види објаснување)

Референтен период ⁽²⁾ :			
	Број на вработени (ГРЕ)	Годишен приход (*)	Биланс на состојба вкупно (*)
1.Податоците ⁽²⁾ за претпријатието-корисник или консолидираниот извештај (пренесете ги податоците од Табела Б (1) во Анекс Б ⁽³⁾)			
2.Пропорционално агрегирани податоци ⁽²⁾ од сите партнерски претпријатија (доколку ги има) (пренесете ги податоците од Табела А во Анекс А)			
3.Додадените податоци ⁽²⁾ од сите поврзани претпријатија (доколку ги има) - доколку не се содржани со консолидација во ред 1 (пренесете ги податоците од Табела Б(2) во Анекс Б)			
Вкупно			

(*) ЕУР 1000

(1) Дефиниција, Член 6, став 2 и 3

(2) Сите податоци треба да се однесуваат од последно одобриениот сметководствен период и да се пресметани на годишна основа. Во случај на ново-формирани претпријатија за кои што уште нема одобрена завршна сметка, податоците за пресметка треба да бидат земени од доверлива проценка од тековната финансиска година. (Дефиниција, член 4)

(3) Податоци за претпријатието, вклучувајќи го и бројот на вработени, се пресметува врз основа на сметководствените извештаи и други податоци од претпријатието, или доколку има, од консолидирани финансиски извештаи на претпријатието, или консолидирани извештаи во кое претпријатието е вклучено.

Податоците внесени во редот „Вкупно“ во горната табела треба да се пренесат во Табелата „Податоци кои се користат за да се одреди категоријата на претпријатието“.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Анекс А
Партнерски претпријатија

За секое претпријатие за кое е пополнет листот „партнерство“ (еден лист за секое партнерско претпријатие на претпријатието-корисник и за секое партнерско претпријатие на поврзаното претпријатие, за кое податоците сèуште не се вклучени во консолидираниот финансиски извештај на поврзаното претпријатие⁽⁴⁾), податоците од листот за „партнерство“ треба да се внесат во збирниот извештај во табелата подолу:

Табела А

Партнерско претпријатие (име/класификација)	Број на вработени (ГРЕ)	Годишен приход (*)	Вкупно биланс на состојба (*)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
Вкупно			
(*) ЕУР 1000			

(доколку е потребно додадете редови)

Потсетување:

Овие податоци се резултат на пропорционалната пресметка направена во образецот „партнерство“ за секое директно или индиректно партнерско претпријатие.

Податоците внесени во редот „Вкупно“ од горната табела треба да се внесат во ред 2 (за партнерското претпријатие) од Табелата во Анексот на Декларацијата.

Образец за Партнерство

1. Прецизна идентификација на партнерското претпријатие

Назив/име на корисникот _____

Адреса (седиште) на корисникот _____

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Регистрациски број / (Даночен број)⁽¹⁾ _____

Име и позиција на одговорното лице/а⁽²⁾ _____

2. Податоци за партнерското претпријатие

Референтен период	Број на вработени (ГРЕ)	Годишен приход (*)	Биланс на состојба вкупно (*)
Податоци			
(*) ЕУР 1000			

Потсетување: Овие податоци се преземаат од сметководствените документи и други податоци од партнерското претпријатие или консолидирани извештаи, ако такви постојат. На нив се додаваат 100% од податоците за поврзаните претпријатија на партнерското претпријатие, освен доколку сметководствени податоци на овие поврзани претпријатија се веќе вклучени во консолидираниот извештај на партнерското претпријатие⁽³⁾. Доколку е потребно, да се додадат дополнителни “обрасци за поврзаност“ за претпријатијата кои не се вклучени во консолидираниот извештај.

3. Пропорционална пресметка

а) Наведете го прецизно процентот на издадени акции⁽⁴⁾ за претпријатието што ја изготвува изјавата (или на поврзаното претпријатие преку кое е остварена поврзаност со партнерското претпријатие):

_____
Наведете го процентот на издадени акции на партнерското претпријатие за кое се пополнува овој образец во претпријатието кое ја изготвува изјавата (или во поврзаното претпријатие):

_____
б) Повисокиот од горе-наведените проценти треба да се внесе во Табелата „Податоци за партнерското претпријатие“. Резултатите од оваа пропорционална пресметка треба да бидат внесени во следната табела:

Табела „Партнерство“

Процент:...	Број на вработени (ГРЕ)	Годишен приход (*)	Биланс на состојба вкупно (*)
Пропорционални резултати			
(*) ЕУР 1000			

Овие податоци треба да бидат внесени во Табела А од Анекс А.

Анекс Б
Поврзани претпријатија

А) Одредете каде припаѓа вашето претпријатие:

Случај 1: Претпријатието-корисник изготвува консолидирани финансиски извештаи или е вклучено во консолидирани извештаи на друго претпријатие. (Табела Б (1))

Случај 2: Претпријатието-корисник или едно или повеќе од поврзаните претпријатија не изготвуваат консолидирани финансиски извештаи или не се вклучени во консолидирани извештаи на друго претпријатие. (Табела Б (2))

Внимание: Податоците на претпријатијата што се поврзани со претпријатието-корисник се добиени од нивните сметководствени документи и од други податоци, консолидирани доколку такви постојат. На нив се додаваат пропорционално податоците од сите партнерски претпријатија на

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

поврзаното претпријатие, од производниот или дистрибутивниот сектор, освен ако веќе не се вклучени во консолидираниот извештај¹¹

Б) Методи за пресметка за секој случај посебно:

Во случај 1: Консолидираните извештаи служат како основа за пресметка. Пополнете ја табелата Б (1) подолу.

Табела Б (1)

	Број на вработени (ГРЕ) (*)	Годишен приход (**)	Биланс на состојба вкупно (**)
Вкупно			

(*) Таму каде што во консолидираниот извештај нема податоци за бројот на вработени, пресметката се прави со дополнување на податоците од претпријатијата што се поврзани за претпријатие за кое се прави пресметката.

(**) ЕУР 1000.

Податоците внесени во редот „Вкупно“ од погорната табела треба да се внесат во ред 1 во Табелата Анексот на Изјавата.

Идентификација на претпријатијата што се вклучени во консолидираниот извештај			
Поврзано претпријатие (име/податок за идентификација)	Адреса на седиштето	Регистрациски/даночен број (*)	Имиња и позиција на директор(и) (**)
А.			
Б.			
В.			
Г.			
Д.			
Ѓ.			

(*) Да се одреди од страна земјата членка согласно нејзините потреби
 (***) Претседател на одбор (CEO), директор, извршен директор или еквивалентно.

Важно: Партнерските претпријатија на поврзаните претпријатија, што сèуште не се вклучени во консолидираниот финансиски извештај, се сметаат како директни партнери на претпријатието-корисник. Затоа, нивните податоци и образецот 'партнерство' треба да бидат додадени во Анекс А. **Во случај 2:** За секое поврзано претпријатие (вклучувајќи и поврзаност преку други поврзани претпријатија) пополнете *Образецот за поврзаност* и потоа само додадете ги финансиските податоци од сите поврзани претпријатија со дополнување на Табела Б (2) подолу

Табела Б (2)

Претпријатие:	Број на вработени (ГРЕ) (*)	Годишен приход (**)	Биланс на состојба вкупно (**)
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
Вкупно			

(*) приложете по еден образец за поврзаност за секое претпријатие посебно
 (***) ЕУР 1000

Податокот од редот „Вкупно“ од табелата погоре внесете го во ред 3 (во врска со поврзаните претпријатија) од Табелата во Анексот на изјавата.

¹¹ Дефиниција, член 6 став 3, втор под-став

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Образец за поврзаност
(само за поврзани претпријатија кои не се вклучени во консолидиран извештај во Табела Б)

1. Прецизно именување на поврзаното претпријатие

Назив/име на корисникот _____

Адреса (седиште) на корисникот _____

Регистрациски број/Даночен број⁽¹⁾ _____

Име и позиција на одговорното лице⁽²⁾ _____

2. Податоци за претпријатието

Референтен период			
	Број на вработени (ГРЕ)	Годишен приход (*)	Биланс на состојба вкупно (*)
Вкупно			
(*) ЕУР 1000			

Овие податоци треба да се внесат во табела Б (2) во Анекс Б.

Важно:Податоците за претпријатијата, што се поврзани со претпријатието-корисник, се добиваат од нивните финансиски извештаи и други податоци, консолидирани ако такви постојат. На овие податоци пропорционално се додаваат податоците од сите партнерски претпријатија на поврзаното претпријатие, од производен или дистрибутивен сектор, освен ако веќе не се вклучени во консолидираниот извештај⁽³⁾.

Ваквите партнерски претпријатија се сметаат за директни партнерски претпријатија на претпријатието-корисник. Нивните податоци и „Образецот за партнерство“ се додаваат во Анекс А.

(1) Да се оодреди од страна од земјата-членка согласно нејзините потреби.

(2) Претседател на одбор (СЕО), генерален-директор, или еквивалентно

(3) Доколку податоците од претпријатието се вклучени во консолидираниот извештај во помал процент од процентот наведен во член 6, став 2, тогаш мора да се примени процентот наведен во пропишаниот член (Дефиниција, член 6 став 3, втор под-став 2).

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

КОМИСИЈА

ПРЕПОРАКА НА КОМИСИЈАТА

од 6 мај 2003 година

за дефинирање на микро, мали и средни претпријатија

(известено под број C(2003) 1422)

(Текст со ЕЕО значење)

(2003/361/ЕЗ)

КОМИСИЈАТА НА ЕВРОПСКИТЕ ЗАЕДНИЦИ,

Имајќи го предвид Договорот за основање на Европската заедница, а особено член 211, втора алинеја од истиот,

Со оглед на тоа што:

(1) Во извештајот поднесен до Советот во 1992 година на барање на "индустрискиот" Совет на 28 мај 1990 година, Комисијата предложи ограничена употреба на дефинициите за мали и средни претпријатија при користење на ниво на Заедницата. Препорака на Комисијата 96/280/ЕЗ од 3 април 1996 година во врска со дефинирањето на мали и средни претпријатија⁽¹⁾ се заснова на идејата дека постоењето на различни дефиниции на ниво на Заедницата и на национално ниво би можеле да создадат недоследности. Следејќи ја логиката на единствен пазар без внатрешни граници, третманот на претпријатијата треба да биде врз основа на збир на општи правила. Извршување на таквиот пристап е сè повеќе неопходен во поглед на обменната интеракција помеѓу националните мерки, но и оние на заедницата за поддршка на микро, мали и средни претпријатија (ММСП), на пример во врска со Структурните или Фондовите за Истражување. Тоа значи дека треба да се избегнуваат ситуации во кои Заедницата го фокусира своето дејствување врз одредена категорија на ММСП и земјите-членки на друга страна. Покрај ова, се сметаше дека примената на истата дефиниција од страна на Комисијата, на земјите-членки, Европската инвестициона банка (ЕИБ) и Европскиот инвестициски фонд (ЕИФ) ќе ја подобрат доследноста и ефективноста на политиките насочени

кон ММСП и со тоа, ќе се ограничи ризикот од нарушување на конкуренција.

(2) Препораката 96/280/ЕЗ во голема мера е применета од страна на земјите-членки и дефиницијата содржана во Прилог е преземена во Регулативата на Комисијата (ЕЗ) бр. 70/2001 од 12 јануари 2001 година за примената на членовите 87 и 88 од Договорот на ЕЗ за Државна помош за мали и средни претпријатија⁽²⁾. Освен потребата од прилагодување на Препораката 96/280/ЕЗ за економски развој согласно Членот 2 од Анексот и прилогот кои неговите да се земе предвид и бројот на тешкотии при толкувањата кои што се појавија при примената како и размислувањата добиени од претпријатија. Со оглед на бројот на амандмани на Препораката 96/280/ЕЗ кои сега треба да се усвојат и зрали јасност, соодветно е да се замени Препораката.

(3) Исто така, треба да се разјасни дека, во согласност со Членовите 48, 81 и 82 од Договорот, како што ги толкува Судот на правдата на Европската заедница, претпријатието треба да се смета секој ентитет, без оглед на неговата правна форма, реализираните економски активности, вклучително и лицата вклучени во занаетчиска дејност и други активности на индивидуална или семејна основа, партнерства или здруженија кои редовно реализираат економски активности.

(4) Критериум за бројот на вработените ("критериум за вработени") несомнено останува еден од најважните и мора да се почитува како главен критериум. Сепак, воведувањето на финансискиот критериум е неопходен додаток со цел да се сфати вистинската големина и перформансите на претпријатието и неговата позиција

¹ Сл. весник Л 107, 30.4.1996, стр. 4

² Сл. весник Л 10, 13.1.2001, стр. 33

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

во споредба со конкурентите. Сепак, не се препорачува обратот да се користи како единствен финансиски критериум, особено затоа што претпријатијата во трговијата и дистрибутивниот сектор согласно нивната природа имаат поголеми бројки за обратот отколку оние во производствен сектор. Па така, критериумот за обрт треба се комбинира со вкупниот биланс на состојба, критериум кој го одразува целокупното богатство на бизнисот со можност кој било од овие два критериуми да се надминат.

(5) Горната граница за обратот се однесува на претпријатија ангажирани во особено различни видови на економска активност. Со цел неоправдано да не се ограничи корисноста од примената на дефиницијата, треба да се ажурира и да се земат предвид промените и во цените и во продуктивноста.

(6) Што се однесува до горната граница на вкупниот биланс на состојба, во отсуство на кој било нов елемент, оправдано е да се задржи прилагоден со кој горната граница за обрат е предмет на коефициент заснован на статистичкиот сооднос помеѓу двете променливи. Статистичкиот тренд покажува поголемо зголемување на горната граница на обратот. Бидејќи трендот се разликува според земјината на категоријата на претпријатието, исто така соодветно е да се прилагоди коефициентот со цел да го рефлектира економскиот тренд колку што е можно блиску и да не се казнуваат малите и микро-претпријатијата наспроти средните претпријатија. Овој коефициент е многу близок до 1 во случаите на малите и микро-претпријатија. За да се поедностават работите, мора да се избере единствена вредност за овие категории и за горната граница на вкупниот обрт и на билансот на состојба.

(7) Како и во Препораката 96/280/ЕЗ, финансиските горни граници и горните граници за персоналот претставуваат максимални граници, а земјите-членки, ЕИБ и ЕИФ можат да утврдат горни граници пониски од тарифите на Заедницата ако сакаат да ги насочат своите мерки кон одредена категорија на ММСП. Во интерес на административното поедноставување, земјите-членки, ЕИБ и ЕИФ можат да користат само еден критериум - бројот на вработените за имплементација на некои од своите политики. Сепак, ова не важи за различните правила во законот за конкуренција, каде што финансиските критериуми мора да се применат и да се почитуваат.

(8) Со прифаќањето на Европската повелба за мали претпријатија од страна на Европскиот совет во Санта

Марија де Фејра во јуни 2000 година, микро-претпријатијата - категорија на мали претпријатија се особено важни за развој на претприемништвото и создавање на работни места и треба исто така, да бидат подобро дефинирани.

(9) Да се стекне подобро разбирање на вистинската економската позиција на ММСП и да се отстранат од таа категорија на група на претпријатија чија економска моќ може да ја надмине онаа на оригиналните ММСП, треба да се прави разлика меѓу различните видови на претпријатија во зависност од тоа дали се автономни, дали имаат удели кои не вклучуваат контролна позиција (партнерски претпријатија) или дали се поврзани со други претпријатија. Се задржува тековниот лист прикажан во Препораката 96/280/ЕЗ, 25% удел под кој претпријатието ќе се смета за автономно.

(10) Со цел да се поттикне создавањето на претпријатија, финансирање на капитал на ММСП и руралните и локалените претпријатија може да се сметаат за автономни и покрај уделот од 25% или повеќе на одредени категории на инвеститори кои имаат позитивна улога во финансирањето и создавањето на бизнисот. Сепак, условите за овие инвеститори претходно не беа утврдени. Случајот со "бизнис ангелите" (поединци или групи на поединци кои се впуштаат во редовни потфати на ризични капитални бизниси) заслужува посебно споменување, бидејќи во споредба со други потфати на капитални инвеститори, од исклучителна важност е нивната способност да дадат релевантни совети на новите претприемачи. Нивната инвестиција во акционерски капитал, исто така, ја надополнува активноста на компаниите со ризичен капитал, бидејќи обезбедуваат помали суми во претходната фаза од развојот на претпријатието.

(11) За да се поедностави особено за земјите-членки и претпријатијата, при дефинирање на поврзаните претпријатија треба да се користат условите утврдени во член 1 од Директива на Советот 83/349 / ЕЕЗ од 13 јуни 1983 година врз основа на член 54 (3) (е) од Договорот за консолидирани сметки⁽³⁾, последно обновени со Директивата 2001/65/ЕЗ на Европскиот парламент и Советот⁽⁴⁾ бидејќи овие услови се погодни за целите на оваа Препорака. За да се зајакнат стимулациите за инвестирање на капиталното финансирање на ММСП, претпоставката за отсуство на доминантно влијание врз соодветното претпријатието

³ Сл. весник Л 193, 18.7.1983, стр. 1

⁴ Сл. весник Л 233, 27.10.2001, стр. 23

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

се воведе во согласност со критериумите од член 5 (3) од Директивата 78/660/ЕЕЗ на Советот од 25 јули 1978 година врз основа на член 54 (3) (г) од Договорот за годишни сметки на одредени типови на компании⁽⁵⁾, како што е последно изменета со Директивата 2001/65/ЕЗ.

(12) Во соодветниот случај треба да се води сметка за односите помеѓу претпријатијата кои што минуваат низ физички лица со цел да се потврди дека имаат корист само оние претпријатија на кои навистина им се потребни предностите за ММСП кои произлегуваат од различни правила или мерки за нивна корист. Со цел да се ограничи испитувањето на овие ситуации согласно строгиот минимум, водењето сметка за профилот на таквите врски е ограничена на релевантниот пазар или на соседните пазари, со реферирање на дефиницијата на Комисијата за "релевантни пазари" во известувањето на Комисијата за дефинирање на релевантниот пазар за целите на Законот за конкурентност на заедницата⁽⁶⁾.

(13) Со цел да се избегнат произволни разлики помеѓу различните јавните тела на земјите-членки и со оглед на потребата од правна сигурност, се смета дека е потребно да се потврди тоа претпријатие со 25% или повеќе од својот капитал или право на глас контролиран од јавен орган, не е ММСП.

(14) Со цел да се олесни административниот товар на претпријатијата и да се поедностави и забрза административното справување со случаи за кои е потребен статусот на ММСП, соодветно е да им се дозволи на претпријатијата да користат формални изјави за да потврдат одредени свои карактеристики.

(15) Неопходно е подетално да се утврди составот на бројот на вработени со цел да се дефинира ММСП. Со цел да се промовира развојот на стручната обука и практиканството, пожелно е кога се пресметува бројот на вработени да се изземат учениците и студентите со договор за стручна обука. Слично на ова, породилното отсуство или периодите за родителски одмор не треба да се сметаат.

(16) Различните видови на претпријатија дефинирани според нивниот однос со другите претпријатија одговара на објективното разликување на степените на интеграција. Затоа е соодветно да се применуваат различни процедури за секое од различните видови на претпријатија при пресметување на количината на нивните активности и економската моќ,

ПРЕПОРАЧУВА:

Член 1

1. Оваа Препорака се однесува на дефинирање на микро, мали и средни претпријатија кои се користат во политиките на Заедницата применети во рамките на Заедницата и Европската економска заедница.

2. Земјите-членки, Европската инвестициска банка (ЕИБ) и Европскиот инвестициски фонд (ЕИФ), се поканети:

(а) да се усогласат со Наслов I од Анексот за нивните програми насочени кон средните претпријатија, малите или микро-претпријатијата;

(б) да ги преземат потребните чекори со цел да се користи големината на класи утврдени во член 7 од Анексот, особено кога се однесува на мониторингот на нивното користење на финансиските инструменти на Заедницата.

Член 2

Горните граници прикажани во член 2 од Анексот треба да се сметаат за максимални вредности. Земјите-членки, ЕИБ и ЕИФ можат да утврдат пониски граници. При спроведувањето на некои од нивните политики, тие можат да изберат да го применуваат само критериумот на бројот на вработени, освен во областите регулирани со различните правила за државна помош.

Член 3

Оваа препорака ќе ја замени Препораката 96/280/ЕЗ од 1 јануари 2005 година.

Член 4

Оваа препорака се однесува на земјите-членки, ЕИБ и ЕИФ.

Најдоцна до 31 декември 2004 година треба да ја информираат Комисијата за сите мерки кои што ги презеле во однос на неа, а најдоцна до 30 септември 2005 година да ја известат за првите резултати од нејзиното спроведување.

Брисел, 6 мај 2003 година.

За Комисијата
Еркви ЛИИКАНЕН
Член на Комисијата

3

⁵ Сл. весник Л 222, 14.8.1978, стр. 11.

⁶ Сл. весник Ц 372, 9.12.1997, стр. 5.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

АНЕКС

НАСЛОВ I

ДЕФИНИЦИЈА НА МИКРО, МАЛИ И СРЕДНИ ПРЕТПРИЈАТИЈА УТВРДЕНА ОД КОМИСИЈАТА

Член 1

Претпријатие

Се смета секое претпријатие кое е ангажирано во економска активност, без оглед на неговата правна форма. Ова ги вклучува, особено, самовработените лица и семејните бизниси вклучени во занаетчиски или други активности и партнерства или здруженија кои редовно се вклучени во економска активност.

Член 2

Број на вработени и финансиски граници кои ги одредуваат категориите на претпријатијата

1. Категоријата микро, мали и средни претпријатија (МСП) се состои од претпријатија кои вработуваат помалку од 250 лица и кои имаат годишен обрт кој не надминува 50 милиони евра и/или годишен биланс на состојба не надминува 43 милиони евра.
2. Во рамките на категоријата МСП, мало претпријатие се дефинира како претпријатие кое вработува помалку од 50 лица и чиј годишен обрт и/или годишен биланс на состојба не надминува 10 милиони евра.
3. Во рамките на категоријата МСП, микро-претпријатие е дефинирано како претпријатие кое вработува помалку од 10 лица и чиј годишен обрт и/или годишен биланс на состојба не надминува 2 милиони евра.

Член 3

Видови на претпријатија кои се земени предвид при пресметување на бројот на вработените и финансиските износи

1. „Автономно претпријатие“ е секое претпријатие кое не е класифицирано како партнерско претпријатие во смисла на став 2 или како поврзано претпријатие во смисла на став 3.
2. „Партнерски претпријатија“ се сите претпријатија кои не се класифицирани како поврзани претпријатија во смисла на став 3 и меѓу кои постои следна врска: претпријатие (погоре поставено претпријатие) има, или само или заедно со едно или повеќе поврзани претпријатија во рамките значењето на став 3, 25% или повеќе од капиталот или правото на глас на друго претпријатие (подолу поставено претпријатие).

Сепак, претпријатието може да се рангира како автономно, а со тоа и да нема никакви партнерски претпријатија, дури и ако овој праг од 25% е постигнат или надминат од следниве инвеститори, под услов тие инвеститори да не се поврзани, во смисла на став 3, или поединечно или заедно со ова претпријатието:

- (а) корпорации за јавни инвестиции, компании со ризичен капитал, поединци или групи на физички лица со редовна инвестициска активност за вложување во капитал кои инвестираат

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

капитал во бизниси кои не конкурираат („бизнис ангели“), под услов вкупната инвестиција на оние бизнис ангели во исто претпријатие помалку од 1.250.000 евра;

(б) универзитети или непрофитни истражувачки центри;

(в) институционални инвеститори, вклучувајќи фондови за регионален развој;

(г) автономни локални власти со годишен буџет помалку од 10 милиони евра и помалку од 5000 жители.

3. „Поврзани претпријатија“ се претпријатија што имаат меѓусебно еден од следните односи:

(а) претпријатието има мнозинство од правата на глас на акционерите или членовите во друго претпријатие;

(б) претпријатието има право да назначи или отстрани мнозинство од членовите на административниот, управниот или надзорниот орган на друго претпријатие;

(в) претпријатието има право да врши доминантно влијание врз друго претпријатие врз основа на договор склучен со тоа претпријатие или одредба во нејзиниот меморандум или статут;

(г) претпријатие, кое е акционер или член на друго претпријатие, самостојно контролира, во согласност со договор со други акционери или членови на тоа претпријатие, мнозинство од правата на глас на акционерите или членовите во тоа претпријатие.

Постои претпоставка дека нема доминантно влијание ако инвеститорите наведени во вториот потстав од став 2 не се вклучуваат директно или индиректно во управувањето со претпријатието за кое станува збор, без да се нарушат нивните права како засегнати страни.

Исто така, се смета дека претпријатијата кои имаат некоја од односите опишани во првиот потстав преку едно или повеќе други претпријатија или некој од инвеститорите споменати во став 2, исто така се сметаат за поврзани.

Претпријатија кои имаат една или друга таква врска преку физичко лице или група на физички лица кои дејствуваат заеднички, исто така, се сметаат за поврзани претпријатија доколку тие се ангажираат во својата дејност или во дел од својата дејност на истиот релевантен пазар или во соседните пазари.

Под „соседен пазар“ се смета дека е пазар за производ или услуга што се наоѓа директно над или под релевантниот пазар.

4. Освен во случаите утврдени во став 2, втор потстав, едно претпријатие не може да се смета за МСП, ако едно или повеќе јавни тела директно или индиректно се контролирани во висина од 25% или повеќе од капиталот или гласачкото право од страна на еден или повеќе јавни тела.

5. Претпријатието може да даде изјава за статус на автономно претпријатие, партнерско претпријатие или поврзано претпријатие, вклучувајќи ги и податоците во врска со границите утврдени во член 2. Изјавата може да се направи дури и ако капиталот се распространет на таков начин што е не е можно да се утврди точно од кого се одржува, во кој случај претпријатието може со добра волја да изјави дека може легитимно да претпостави дека не е сопственост на 25% или повеќе од едно претпријатие или заеднички од претпријатија поврзани едно со друго. Таквите изјави се вршат без повреда на проверките и истрагите предвидени со националните правила или правила на Заедницата.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Член 4

Податоци кои се користат за бројот на вработените и финансиските износи и референтниот период

1. Податоците кои се применуваат на бројот на вработените и финансиските износи се оние што се однесуваат на последниот одобрен пресметковен период и се пресметуваат на годишна основа. Тие се земени предвид од датумот на затворање на сметките. Избраниот износ за прометот се пресметува без данок на додадена вредност (ДДВ) и други индиректни даноци.
2. Кога, на денот на затворањето на сметките, претпријатието утврди дека на годишна основа ги надминало или паднало под бројот или финансиските ограничувања наведени во член 2, тоа нема да резултира со загуба или стекнување на статусот на средни, мали или микро-претпријатија, освен ако овие граници се надминати во текот на два последователни пресметковни периоди.
3. Во случај на новоформирани претпријатија чии сметки сè уште не се одобрени, податоците што треба да се применат треба да се извлечат од веродостојна проценка направена во текот на финансиската година.

Член 5
ВЕРНО НА ОРИГИНАЛ
Број на вработени

Бројот на гласови одговара на бројот на годишни работни единици (ГРЕ), односно бројот на лица кои работеле со полно работно време во рамките на претпријатието за кое станува збор или во негово име во текот на целата референтна година што се разгледува. Работата на лицата кои не работеле цела година, работата на оние кои работеле со скратено работно време, без оглед на времетраењето и работата на сезонските работници, се сметаат како фракции на ГРЕ. Персоналот се состои од:

- (а) вработени;
- (б) лица кои работат за претпријатието кое е подредено на него и се смета дека се вработени според националното право;
- (в) сопственици-менаџери;
- (г) партнери кои се занимаваат со редовна активност во претпријатието и имаат корист од финансиските предности од претпријатието.

Приправниците или студентите ангажирани во стручна обука со договор за школување или стручна подготовка не се вклучени како персонал. Времетраењето на породилно или родителско отсуство не се брои.

Член 6

Воспоставување на податоци на претпријатието

1. Во случај на автономно претпријатие, податоците, вклучувајќи го и бројот на вработените, се утврдуваат исклучиво врз основа на сметките на тоа претпријатие.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

2. Податоците, вклучувајќи го бројот на вработените, на претпријатието кое има партнерски претпријатија или поврзани претпријатија се утврдуваат врз основа на сметките и другите податоци на претпријатието или, таму каде што постојат, консолидираните сметки на претпријатието или консолидираните сметки во кој претпријатието е вклучено преку консолидација.

На податоците наведени во првиот потстав се додаваат податоците на секое партнерско претпријатието на претпријатието кое се наоѓа веднаш поставено над или под него. Агрегацијата е пропорционална со процентуалното учество во капиталот или гласачкото право (кое е поголемо). Во случај на крос-холдинзи, се применува поголем процент.

На податоците наведени во првиот и вториот потстав се додава 100% од податоците на секое претпријатието кое е директно или индиректно поврзано со претпријатието за кое станува збор, каде што податоците не биле вклучени во консолидацијата во сметките.

3. За примена на став 2, податоците од партнерските претпријатија на претпријатието за кои станува збор се изведени од нивните сметки и други податоци, консолидирани, доколку постојат. На овие се додава 100% од податоците на претпријатијата кои се поврзани со овие партнерски претпријатија, освен ако нивните податоци за сметките не се веќе вклучени преку консолидација.

За примената на истиот став 2, податоците на претпријатијата кои се поврзани со претпријатието за кое станува збор треба да се изведат од нивните сметки и нивните други податоци, консолидирани, доколку постојат. На овие се додаваат, пропорционално, податоците за секое можно партнерско претпријатието на тоа поврзано претпријатието, кое се наоѓа веднаш над или под него, освен ако тоа веќе не е вклучено во консолидираните сметки со процент што е најмалку пропорционален на процентот утврден според вториот потстав од став 2.

4. Кога во консолидираните сметки не се појавуваат податоци за вработените за одредено претпријатието, бројот на вработените се пресметува преку пропорционално собирање на податоците од неговите партнерски претпријатија и со додавање на податоците од претпријатијата на кои е поврзано претпријатието.

НАСЛОВ II

ПОСЕБНИ ОДРЕДБИ

Член 7

Статистика

Комисијата ќе ги преземе неопходните мерки за презентирање на статистичките податоци кои ги произведува во согласност со следните големина-класи на претпријатија:

- (а) 0 до 1 лице;
- (б) 2 до 9 лица;
- (в) 10 до 49 лица;
- (г) 50 до 249 лица.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Член 8

Референци

1. Секое законодавство на Заедницата или која било програма на Заедницата која треба да се измени или усвои и во која се појавува терминот „МСП“, „микро претпријатие“, „мало претпријатие“ или „средно претпријатие“ или кој било друг сличен термин треба да се однесува на дефиниција содржана во оваа Препорака.

2. Како преодна мерка, тековните програми на Заедницата кои ја користат дефиницијата за МСП во Препораката 96/280/ЕЗ ќе продолжат да се спроведуваат во корист на претпријатијата кои се сметаа за МСП кога овие програми беа усвоени. Законските одредувања обврски што ги склучила Комисијата врз основа на таквите програми ќе останат непроменети.

Без да е во спротивност со првиот потстав, секоја измена на дефиницијата за МСП во рамките на програмите може да се направи само со усвојување на дефиницијата содржана во оваа Препорака во согласност со став 1.

Член 9

Ревизија

Врз основа на преглед на примената на дефиницијата содржана во оваа Препорака, која треба да се подготви до 31 март 2006 година, земјата ги предвид сите измени на член 1 од Директивата 83/349/ЕЕЗ за дефинирање на поврзани претпријатија во рамките на значењето на таа Директива, Комисијата, доколку е потребно, ќе ја прилагоди дефиницијата содржана во оваа Препорака, а особено горните граници за прометот и вкупниот биланс на состојба, со цел да се земе предвид искуството и економскиот развој во Заедницата.

Тврдам дека правилно го извршив преводот од англиски на македонски јазик.

Број: 41/19

Маријана Илиевска, постојан судски преводувач од англиски на македонски јазик и обратно

Датум: 30.05.2019

I attest that I correctly translated the document from English to Macedonian language.

Diary No: 41/19

Marijana Ilievska, Authorized court translator from English to Macedonian language and vice versa

Date: 30.05.2019

Прилог 6 Договор за финансиска поддршка

Врз основа на член 12 став 1 точка 13, а во врска со член 6 став 1 точка 5 од Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој, Јавниот оглас бр. објавен на година за поднесување на барања за финансиска поддршка од Програмата за користење на средства од инструментот за претпристапна помош за рурален развој на Европската Унија (ИПАРД) за период од 2021-2027, Уредбата за начинот и постапката за користење на финансиска поддршка за мерките за рурален развој финансирани од компонентата V- ИПАРД од инструментот за предпристапна помош ИПА ("Службен весник на Република Северна Македонија" бр. 88/23) и Решение бр. ____/____ издадено од Агенцијата за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој

ДОГОВОРНИТЕ СТРАНИ:

1. Агенција за финансиска поддршка на земјоделството и руралниот развој, како давател на финансиска поддршка (во понатамошниот текст: Агенција) претставувана од Директорот,

со седиште на "Бул. III Македонска Бригада, бр.20 (зграда на Македонија Табак блок Ц), 1000 Скопје, и со адреса за кореспонденција "Бул. III Македонска Бригада, бр.20 (зграда на Македонија Табак блок С), 1000 Скопје,

од една страна, и

2. _____ со ЕДБ _____ претставувано од _____ со ЕМБГ _____, како страна која е корисник на средствата (тука и понатаму како: корисник),

- Седиште и адреса за кореспонденција: _____

- број на трансакциска сметка _____, _____,

- место на инвестицијата предмет на овој договор: општина _____

од друга страна,

го склучија следниот:

ДОГОВОР ЗА ФИНАНСИСКА ПОДДРШКА

Бр. - ____/____ (ИБ _____)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на Договорот

Член 1

(1) Со овој договор се уредуваат правата и обврските на договорните страни во врска со исплатата и користењето на финансиската поддршка од ИПАРД Програмата 2021-2027, одобрена со Решение бр. ____/____ од _____.20____ година.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

(2) Финансиската поддршка, согласно со:

- Мерката Инвестиции во материјални средства на земјоделски стопанства ,
- Приоритетен сектор

ќе се користи за набавка на стоки/услуги наведени во Прилог 2 на овој договор – „Табела за користење на финансиска поддршка по стоки и услуги“.

(3) За функционалноста на инвестицијата, корисникот се обврзува да ги заврши/реализира и работите/стоки/услугите кои нема да бидат кофинансирани од страна на Агенцијата. Горенаведените работи/стоки/услуги се наведени во Прилог 2 од овој Договор.

Договорен износ

Член 2

(1) Вкупна прифатлива вредност на инвестицијата е _____ МКД (со зборови).

(2) Вкупната финансиската поддршка (јавна поддршка) согласно Решението бр. /__ изнесува до _____ МКД () т.е. __% од вкупната прифатлива вредност на инвестицијата

(3) АФПЗРР ќе исплати __% односно __% од реално направените, оправданите и прифатливите трошоци, но не повеќе од износот од став 2 на овој член и не повеќе од износот за поединечни работи, стоки и услуги наведен во Прилог 2 на овој договор - Табела за користење на финансиска поддршка по стоки и услуги, дури и во случај реално направените трошоци да го надминуваат одобриениот износ.

(4) Висината на процентот на финансиската поддршка од став 2 на овој член може да се измени само во случај на природна непогода или поради техничка грешка направена од страна на АФПЗРР, а со претходно склучен Анекс кон Договорот.

II. ПРАВА И ОБВРСКИ НА ДОГОВОРНИТЕ СТРАНИ

Права на корисникот

Член 3

(1) Корисникот има право на финансиска поддршка до износот наведен во член 2 став 2 од овој договор, односно до износот за поединечни работи, стоки и услуги наведен во Прилог 2 или 2*, согласно начинот, условите и роковите утврдени во овој договор.

(2) Корисникот има право да бара Анекс кон Договорот најдоцна 60 дена пред рокот за завршување на инвестицијата предмет на овој договор, утврден во член 4 став 2 на овој договор.

(3) Корисникот има право да бара Анекс кон Договорот поради:

а) продолжување на рокот за завршување на инвестицијата предмет на овој договор (член 4, ставови 2);

б) продолжување на рокот за поднесување на барањето за исплата на финансиската поддршка (член 4, став 3);

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

в) промена во градбата/реконструкцијата на инвестицијата, предмет на овој договор (Прилог 2);

г) промена во типот/моделот на наведените стоки/услуги кои се дел од инвестицијата, предмет на овој договор (Прилог 2);

д) промена на дел од инвестицијата, предмет на овој договор (Прилог 2);

ѓ) промена на добавувач/ите (Прилог 2);

е) промена на корисник – само за физичко лице во случај на смрт;

ж) промена на лични податоци (адреса, трансакциска/банкова сметка, промена на лични податоци итн.)

з) Зголемување на финансиската поддршка поради природна непогода чие настанување е потврдено од страна на Европската Комисија

(4) Корисникот има право да бара Анекс кон Договорот по однос на став 3 точка а), б), в), г), д) и ѓ) од овој член само во случај на:

- виша сила;
- природна непогода чие настанување е потврдено од страна на Европската Комисија;
- престанок на производство на одредени стоки кои се дел од инвестицијата предмет на овој договор;
- неможност на добавувачите да извршат снабдување со услуги и стоки;
- промени како резултат на потребата за усогласување на инвестицијата предмет на овој договор со законодавството;
- состојба која не можела да се предвиди во моментот на склучување на Договорот и
- воведување на нови технологии кои можат да ја подобрат ефикасноста на инвестицијата.

(5) Корисникот има право да бара Анекс кон Договорот кога регионот каде што е местото на инвестицијата и инвестицијата се погодени од природна непогода, а за кој регион Европската Комисија има одобрено поедноставни постапки за добивање на финансиската поддршка за определен временски период, поради што има можност да добие:

- финансиска поддршка во износ и процент кој го надминува износот односно процентот наведен во член 2 став 2 од овој Договор и
- 20% од вкупно прифатливата вредност на инвестицијата утврдена со овој договор пред поднесување на финансиските документи како доказ за спроведување на истата.

(6) Корисникот или негов овластен претставник има право да ги наведе своите забелешки во извештајот за извршена контрола на лице место и истиот да го потпише.

(7) Корисникот има право да побара Анекс кон Договорот согласно став (3), точка а) и точка б) од овој член не повеќе од 2 години, само во случај кога надлежните

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

институции посочиле дека корисникот не ги исполнил условите наведени во член (4) став (6) од овој Договор. Корисникот има право да побара анекс на овој договор во врска со одредбите наведени во став (3), точка а) и б) на овој член до 3 години.

(8) Корисникот има право да бара авансно плаќање до 50% од вкупната финансиска поддршка, како што е наведено во член 2 став 2, најдоцна до 60 дена од денот на потпишувањето на Договорот. Во случај кога има две фази, Корисникот има право на авансно плаќање до 50% од износот на одобрената финансиска поддршка на инвестицијата за првата фаза (исклучени се општите трошоци). Корисникот е обврзан да поднесе барање за авансно плаќање придружено со банкарска гаранција што одговара на 110% од износот на авансот.

Обврски на корисникот

Член 4

(1) Корисникот се обврзува да ја заврши инвестицијата со сопствени парични средства во износ наведен во Прилог 2 на овој договор.

(2) Корисникот се обврзува да ја заврши инвестицијата наведена во член 1 на овој договор најдоцна до _____ година.

(3) Корисникот се обврзува да поднесе барање за исплата и потребна документација најдоцна до _____ година.

(4) Корисникот се обврзува да го поднесе последниот одобрен образец на барањето за исплата (Прилог 4 на овој Договор) по препорачана пошта или лично во согласност со член 8 став (3) на овој договор.

(5) Корисникот се обврзува сите плаќања кон трети лица кои произлегуваат од спроведувањето на инвестицијата предмет на овој договор да ги изврши согласно рокот утврден во став (2) на овој член.

(6) Корисникот се обврзува дека ќе ги достигне националните стандарди од областа на животната средина, јавно здравство, благосостојба на животните, на крајот на инвестицијата во согласност со став (2) од овој член, и ќе биде во согласност со стандардите додека договорот е во сила.

(7) Корисникот се обврзува во прилог на барањето за Анекс кон Договорот да достави соодветни документи како доказ за исполнување на одредбите од член 3 став (3) и (4), а согласно член 8 став (3).

(8) Корисникот се обврзува да ја извести АФПЗРР за времето на изведување на скриените работи во текот на градбата, најмалку 7 дена пред изведување на активностите кои вклучуваат скриени работи.

(9) Корисникот се обврзува на барање на АФПЗРР да доставува информации/податоци во период од максимум 15 работни дена т.е. наведено во барањето.

(10) Корисникот се обврзува веднаш да ја извести АФПЗРР доколку настанат околности кои имаат влијание врз спроведувањето на инвестицијата предмет на овој договор.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- (11) Корисникот се обврзува да обезбеди целосен и непречен пристап на овластените лица на АФПЗРР, Министерството за финансии, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Европската комисија, Судот на ревизори, како и ревизорското тело до документите, објектите, опремата и имотот кои се од значење/поврзани за/со инвестицијата, за време на контролата на лице место, како и при спроведувањето на надзорот над овој договор за целото негово времетраење.
- (12) Корисникот или овластен претставник се обврзува да се легитимира на барање на овластените лица од АФПЗРР за време на контролата на лице место.
- (13) Корисникот се обврзува да не ја отуѓува, дава под закуп или заем инвестицијата предмет на овој договор за целото негово времетраење. Во случај на инвестиции во мерка 7, приоритетен сектор Обезбедување на услуги во земјоделството, опремата може да ја отуѓува, да ја дава под закуп или заем.
- (14) Корисникот се обврзува да не ја менува намената и целта на инвестицијата предмет на овој договор за целото негово времетраење.
- (15) Корисникот се обврзува да не го менува местото на инвестицијата, предмет на овој договор, доколку поинаку не е одобрено од страна на АФПЗРР. Во однос на инвестициите во мерка 7, приоритетен сектор за обезбедување на услуги во земјоделството, локацијата на инвестицијата може да се менува, но не и надвор од границите на државата. АФПЗРР при одобрување на промената на местото на инвестицијата ќе ги земе во предвид причините кои довеле до промена на местото на инвестицијата, исто така дали се менува местото на производната активност во целост или само инвестицијата. Корисникот е обврзан навремено да ја извести АФПЗРР за намерата за промена на местото на инвестицијата предмет на овој договор.
- (16) Корисникот се обврзува да ги чува оригиналните документи кои се однесуваат на предметот на овој договор за целото негово времетраење.
- (17) Корисникот се обврзува да води сметководствена евиденција во врска со инвестицијата, предмет на овој договор, а во согласност со барањата за доставување на информации до Агенцијата за поттикнување на развојот на земјоделството за целовреметраење на Договорот.
- (18) Корисникот се обврзува дека нема да користи неповратна финансиска помош од други европски, домашни или странски фондови за финансирање на инвестицијата во форма на грант.
- (19) Корисникот се обврзува да ги подмири обврските по однос на даноци, здравствено, пензиско и инвалидско осигурување, како и обврските кон Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство за целото времетраење на овој договор.
- (20) Корисникот се обврзува пред поднесувањето на барањето за исплата да ги подмири заостанатите обврски (доколку ги има) кои произлегуваат од користење на финансиска поддршка од друга компонента на ИПА.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

(21) Корисникот е обврзан да ги пријави сите измени во регистрот на правни субјекти кои вршат кетеринг услуги во случај кога Корисникот е физичко лице во мерка 7, регистарот на откупувачи на овошје и зеленчук при МЗШВ или измени во производните капацитети во Единствениот регистар на земјоделски стопанства (ЕРЗС) а кои произлегуваат од инвестицијата предмет на овој договор, пред поднесување на барањето за исплата.

(22) Во случај кога инвестицијата вклучува набавка на опрема, Корисникот е обврзан да обезбеди, одобрената и набавена опрема да биде означена со информации за техничките податоци, серискиот број на годината на производство и други конкретни податоци кои се однесуваат на истата.

(23) Корисникот се обврзува во случај на исплата на повеќе средства од одобрените со решението за исплата донесено од АФПЗРР, веднаш да го врати износот кој преставува разлика меѓу исплатениот и одобраниот износ, а во спротивно АФПЗРР ќе пресметува казнена камата.

(24) За мали проекти каде што финансиската поддршка не надминува 20 000 евра во денарска противвредност, Корисникот се обврзува да ја информира јавноста за ИПАРД проектот и финансирањето, со поставување на постер со минимална А3 големина. Постерот мора да содржи информации за финансиската поддршка од Унијата и да биде лесно достапен и видлив за јавноста, како што е влезниот простор на објектот за време на имплементацијата на проектот, односно за времетраењето на периодот во кој Корисникот ја реализира финансираната активност/проектот. Постерот мора да биде поставен од моментот кога Корисникот започнува со физичка работа на проектот или од моментот на доставување на опремата, па се до конечната исплата од страна на ИПАРД Агенцијата. Постерот ќе биде подготвен во согласност со насоките назначени во Анекс 3 од овој договор.

(25) За проекти од средна големина, со финансиска поддршка помеѓу 20 000 и 100 000 евра во денарска противвредност, Корисникот се обврзува да ја информира јавноста за ИПАРД проектот и финансирањето, со поставување на информативна плакета направена од поиздржлив материјал со минимална А3 големина. Информативната плакета мора да содржи информации за финансиската поддршка од Унијата и да биде лесно достапна и видлива за јавноста, како што е влезниот простор на објектот за време на имплементацијата на проектот, односно за времетраењето на периодот во кој Корисникот ја реализира финансираната активност/проектот. Информативната плакета мора да биде видлива од моментот кога Корисникот започнува со физичка работа на проектот или од моментот на доставување на опремата, па се до конечната исплата од страна на ИПАРД Агенцијата. Информативната плакета ќе биде подготвена во согласност со насоките назначени во Анекс 3 од овој договор.

(26) За големи проекти, со финансиска поддршка над 100 000 евра во денарска противвредност, Корисникот е должен да ја информира јавноста за ИПАРД проектот и финансирањето, со поставување на билборд направен од издржлив материјал со минимален рок од 5 години и со минимална А3 големина. Билбордот

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

мора да вклучува информација за финансиската поддршка од Унијата и да биде достапен и видлив за јавноста, како што е влезниот простор на објектот за време на имплементацијата на проектот, односно за времетраењето на периодот во кој Корисникот ја реализира финансираната активност/проектот. Трајната плакета или билбордот мора да биде видлив од моментот кога Корисникот започнува со физичка работа на проектот или од моментот на доставување на опремата, па се до конечната исплата од страна на ИПАРД Агенцијата. Билбордот ќе биде подготвен во согласност со насоките назначени во Анекс 3 во овој договор.

(27) Корисникот е обврзан да постави привремен билборд со значителна големина на јасно видлива област, за проекти кои вклучуваат финансирање на градежни работи или инфраструктура, независно од големината на проектот. Привремениот билборд ќе биде поставен во согласност со насоките назначени во Анекс 3 од овој договор и ќе ги содржи следните информации :

- Име на проектот
- Главна цел на проектот
- Вкупна вредност на проектот
- Финансиска поддршка од Европската Унија
- Национална јавна поддршка,
- Приватно учество на Корисникот.

(28) Корисникот се обврзува јасно да ја обележи со назнака целата опрема набавена како дел од овој проект за време на екс-пост периодот, независно од големината на проектот. Постерот мора да биде испечатен во согласност со насоките назначени во Анекс 3 од овој договор.

(29) Корисникот се обврзува дека најмалку едно лице ќе биде вработено на неопределено време или ќе биде ангажирано со договор кој нема да биде пократок од Договорот помеѓу Корисникот и АФПЗРР.

(30) Корисникот е должен да го почитува максималниот прифатлив капацитет (внесете максимален прифатлив капацитет за сместување / внесете максимален прифатлив капацитет за угостителство).

(31) Корисникот - физичко лице кое предлага нова инвестиција за влегување во економска активност кога аплицира за поддршка од мерката „Диверзификација на фарми и развој на бизниси“ се обврзува дека пред поднесување на конечното барање за исплата ќе ја регистрира економската активност како занаетчија, угостител или трговец поединец во општината во која се наоѓа руралното подрачје и е должна да ги преземе сите обврски и права од договорот потпишан со Агенцијата како физичко лице.

Права на АФПЗРР

Член 5

(1) АФПЗРР има право да врши контрола на лице место за целото времетраење на овој договор.

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- (2) АФПЗРР има право да бара дополнување или појаснување на барањето за исплата,
- (3) АФПЗРР има право да бара информации, податоци и материјали потребни за следење, евалуација и контрола на лице место на инвестицијата, како и да бара слободен пристап до објектите, просториите, опремата и имотот поврзани со инвестицијата предмет на овој договор.
- (4) АФПЗРР има право да го отфрли барањето за исплата ако Корисникот не го поднесе согласно рокот утврден во член 4, став 3 на овој договор.
- (5) АФПЗРР има право да го одбие барањето за исплата, во целост или делумно, доколку Корисникот:
- (а) не го дополни или појасни барањето или потребните документи во однапред утврдениот рок,
  - (б) не ја заврши инвестицијата која е предмет на овој Договор согласно член 4, став (2) и (5) од овој Договор,
  - (в) доставил понуди, пред потпишување на договорот, од понудувачи кои се меѓусебно сопственички и/или семејно поврзани и/или поврзани во раководната структура помеѓу себе и/или со корисникот,
  - (г) доставил понуди за предметот на инвестицијата, пред потпишување на договорот, од изработувачот на Деловниот план/консултантските услуги или од понудувачи кои се во семејна/сопственичка и/или поврзаност во управувачката структура со изработувачот на деловниот план/консултантските услуги,
  - (д) доставил манипулирани/копирани или цените во понудите се пропорционално зголемени,
  - (ѓ) доставил вештачки поделени понуди со цел да се избегне правилото за доставување на 3 понуди од независни добавувачи,
  - (е) не спречи појавување на конфликт на интерес,
  - (ж) не е во согласност со стандардите утврдени во член 4, став 6 од овој договор,
  - (з) прикрие факти и податоци во врска со спроведувањето на инвестицијата предмет на овој Договор и
  - (с) не ја спроведе инвестицијата согласно условите утврдени со овој Договор.
- (6) АФПЗРР има право да не овозможи користење на финансиска поддршка од програмите кои ги спроведува АФПЗРР за период од 2 години доколку Корисникот се стекнал со финансиска поддршка како резултат на измама.
- (7) АФПЗРР има право на својата интернет страна да ги објави следниве податоци за Корисникот:

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- целосен назив на корисникот. По 2 години, името на корисникот ќе биде заменето со терминот “ физичко лице“. Во случај кога корисникот е правно лице, името на одговорното лице ќе биде заменето со терминот “физичко лице“.
- Назив на инвестицијата
- Опис на инвестицијата
- Датум на почеток на инвестицијата
- Датум на завршување на инвестицијата (очекуван датум на физичко завршување на реализацијата или нејзина целосна имплементација)
- Вкупно прифатливи трошоци на инвестицијата
- Процентот на кофинансирање од страна на ЕК
- Поштенски код на локацијата на инвестицијата или друг индикатор за локација на инвестицијата
- Држава во која се наоѓа инвестицијата (Р. Северна Македонија)
- Назив на категоријата на интервенција на инвестицијата
- Дата на последно ажурирање на листата на операции

(8) АФПЗРР има право да го одбие барањето за склучување Анекс кон Договор доколку:

- доведува до неисполнувањето на националните стандарди;
- доведува до неисполнувањето на европските стандарди;
- доведува до неизводливоста на инвестицијата;
- доведува до нефункционалност на постројката согласно оперативната структура и нефункционалност на технолошкиот процес односно производната линија (во случај кога предмет на бараните измени е менување на дел од инвестицијата);
- со тоа би се надминал максималниот период за реализација на инвестицијата;
- е во спротивност со националната важечка регулатива.

(9) Агенцијата има право да побара измени кон Договорот доколку:

- утврди дека настанала техничка грешка при изработка на договорот (грешка во броеви, суми при пресметка, датум, назив) ,
- утврди дека финансиската поддршка, делумно, била одобрена спротивно на правилата на ИПАРД Програмата, Секторскиот Договор, Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и подзаконските акти кои произлегуваат од истиот.
- се резултат на откривањето на скриени работи од извршената контрола на терен.

(10) АФПЗРР има право да бара поврат на исплатената финансиската поддршка доколку Корисникот:

- (а) доставил лажни податоци врз основа на кои се стекнал со финансиска поддршка од ИПАРД Програмата 2021-2027,

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- (б) доставил понуди, пред потпишување на договорот, од понудувачи кои се меѓусебно сопственички или семејно поврзани и/или поврзани во раководната структура помеѓу себе и со корисникот,
- (в) доставил понуди за предметот на инвестицијата, пред потпишување на договорот, од изработувачот на Деловниот план/консултантските услуги или од понудувачи кои се во семејна/сопственичка и/или поврзаност во управувачката структура со изработувачот на деловниот план/консултантските услуги,
- (г) не спречи појавување на конфликт на интерес,
- (д) доставил манипулирани/копирани или цените во понудите се пропорционално зголемени,
- (ѓ) доставил вештачки поделени понуди со цел да се избегне правилото за доставување на 3 понуди од независни добавувачи,
- (е) користел/користи неповратна финансиска помош од други европски, домашни или странски фондови за финансирање на инвестицијата предмет на овој договор,
- (ж) ја отуѓува, дава под закуп, заем или ја менува намената и целта на инвестицијата, предмет на овој договор,
- (з) извршил промена на местото на инвестицијата предмет на овој договор, а не постапил согласно член 4, став 15 од овој договор,
- (с) примил повеќе средства од оние одобрени со решението за исплата, поради административна грешка на АФПЗРР,
- (и) во случај кога Корисникот на поднесол второ барање за исплата,
- (ј) не обезбеди целосен и непречен пристап на овластените лица на АФПЗРР, Министерството за финансии, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Европската комисија, Судот на ревизори, како и ревизорското тело до документите, објектите, опремата и имотот кои се од значење/поврзани за/со инвестицијата, за време на контролата на лице место, како и при спроведувањето на надзорот над овој договор за целото негово времетраење,
- (к) не постави информативна плакета/постер и/или билборд каде е наведено дека инвестицијата е финансирана од ИПАРД Програмата 2021-2027 во рок од 5 дена од извршувањето на исплатата и е поставена за цело време траење на договорот и
- (л) во случај на постапка на стечај/ликвидација на корисникот, АФПЗРР поднесува барање за стечај, согласно Договорот за финансиска поддршка.
- (љ) во други случаи утврдени во овој договор и Законот за основање на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој.
- (м) во случај кога Корисникот примил авансно плаќање и вкупната прифатлива вредност на конечната фаза е помала од авансното плаќање или

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

(н) во случај кога Корисникот не ја реализира инвестицијата и/или не поднесува барање за конечна исплата.

(11) АФПЗРР има право, во случај на поврат на средства од став (10) точки (а), (б), (в), (г), (ѓ), (е), (ж), (с), (и) и (ј) на овој член, да пресмета казнена камата од денот на исплата на финансиската поддршка до денот на повратот на средствата. Во случајот од став (10) точка (с) на овој член, казнената каматата ќе се пресметува по истекот на рокот за поврат на средства утврден во Решението за поврат на средства донесена од АФПЗРР. АФПЗРР пресметува камата согласно Законот за облигациони односи. Во случај на став (10) точка (к), АФПЗРР пресметува камата од денот на исплата на средствата до денот на отворањето на стечајната постапка според судската одлука за отворање на стечајна постапка.

(12) АФПЗРР има право да поведе извршна постапка во случај Корисникот да не изврши поврат на средства во рок од 15 дена од приемот на Решението за поврат на средства.

(13) Агенцијата има право да го следи исполнувањето на критериумите врз основа на кои е донесено решението за распределба на средства и решението за исплата додека овој договор е во сила, а во случај на прекршување да бара поврат на средствата или раскинување на договорот.

Член 5-а

(1) АФПЗРР како алтернатива може да наметне санкции на корисникот во случај на неисполнување на обврските дадени во член 4, став (2), (3), (10), (19), и (24) од овој Договор во рамките од 2%-10% од вредноста на овој Договор.

Санкциите може да се зголемат најмногу до рамка од 4-20 % во случај на повторување на неправилностите.

При првично детектирање на неправилноста, АФПЗРР има право да испрати предупредување земајќи ја во предвид сериозноста и важноста на неправилноста.

Обврски на АФПЗРР

Член 6

(1) АФПЗРР се обврзува да изврши исплата на финансиската поддршка во рок од шест месеци од денот на приемот на барањето за исплата.

(2) АФПЗРР се обврзува да изврши еднократна исплата на финансиската поддршка.

(3) АФПЗРР се обврзува да спроведе контрола на лице место преку овластени контролори кои се должни да се легитимираат пред Корисникот или овластен претставник.

(4) АФПЗРР се обврзува по приемот на барањето за Анекс кон Договорот поради природна непогода да постапува согласно одредбите на Секторскиот Договор.

(5) АФПЗРР се обврзува со личните податоци на Корисникот да постапува согласно прописите од областа на заштита на лични податоци.

III. РАСКИНУВАЊЕ НА ДОГОВОРОТ

Член 7

(1) Овој договор може да се раскине:

- со взаемна согласност на договорните страни,
- еднострано од страна на АФПЗРР доколку Корисникот не се придржува кон одредбите на овој договор,
- еднострано од страна на АФПЗРР како резултат на откриени скриени работи при контрола на терен,
- еднострано од страна на Корисникот, само пред исплата на финансиската поддршка.
- и во други ситуации предвидени со овој договор, или закон.

(2) Во случај на раскинување на Договорот согласно став 1 точка 2 и точка 3 на овој член, АФПЗРР веднаш ќе го извести Корисникот.

(3) Во случај на раскинување на Договорот согласно став 1 точка 4 на овој член, Корисникот е должен да ја извести АФПЗРР најмалку 15 дена пред истекот на рокот наведен во член 4 став (2) од овој договор.

IV. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 8

(1) Корисникот изјавува под целосна морална, материјална и кривична одговорност, дека сите податоци содржани во извештаите и документите доставени до АФПЗРР се точни и автентични.

(2) Корисникот изјавува дека не започнал со реализација на инвестицијата која е предмет на овој договор пред истиот да стапи на сила.

(3) Корисникот се обврзува да ги преземе сите потребни мерки да го спречи конфликтот на интерес кој може да влијае врз непристрасното и објективно спроведување на овој договор. Таков конфликт може да настане пред се како резултат на економски интерес, политичка или национална наклоност, семејни или емотивни врски, или било каков друг заеднички интерес.

(4) Секоја ситуација која доведува или би можела да доведе до конфликт на интерес за времетраењето на овој договор корисникот е должен да ја обзнани пред АФПЗРР. Корисникот е должен веднаш да преземе мерки за корегирање на таквата ситуација.

(5) АФПЗРР го задржува правото да провери дали преземените мерки од став 4 на овој член се соодветни и може да побара преземање на дополнителни мерки, доколку е потребно во одреден временски период.

(6) Заради обезбедување на информации за документите кои треба да се достават во прилог на барањето за Анекс кон Договорот, обезбедување на важечки образец на барањето за исплата, како и поради доставување на истите до АФПЗРР Корисникот е согласен да се обрати до АФПЗРР на следнава адреса: Бул. III Македонска Бригада, бр.20 (зграда на Македонија Табак блок С), 1000 Скопје

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на
земјоделски стопанства

Контакт телефон: 02 30 97 450

Интернет адреса: www.ipardpa.gov.mk; www.ipardpa.info@ipardpa.gov.mk

Стапување во сила и времетраење на Договорот

Член 9

(1) Со потпишување на овој Договор, договорните страни ја изразуваат својата слободна волја, потврдуваат дека го прочитале и го разбрале Договорот и дека се согласуваат со правата и обврските кои произлегуваат од него како и со неговите правни последици.

(2) Овој договор ќе стапи на сила на денот на неговото потпишување од двете договорни страни и ќе биде во сила пет години по последната исплата од страна на АФПЗРР освен во однос на член 4 став 11 ќе биде во сила 7 година по конечната исплата.

Прилози

Член 10

Следните Прилози претставуваат составен дел на овој договор:

1. Прилог 1 – Дефиниции
2. Прилог 2– Табела за користење на финансиска поддршка по стоки и услуги
3. Прилог 3 – Форма на налепница, комеморативна плакета и билборд.
4. Прилог 4 – Барање за исплата

Спорови

Член 11

(1) Споровите кои произлегуваат од овој договор, договорните страни ќе се обидат да ги решат спогодбено, а доколку тоа не е можно, надлежен ќе биде Основен суд на Република Северна Македонија.

(2) Во случај на спор, преовладуваат одредбите кои произлегуваат од билатералните договори потпишани помеѓу Република Северна Македонија и Европската Комисија кои се однесуваат на предпристапна помош пред оние одредби кои произлегуваат од Националното законодавство.

Примероци

Член 12

Овој договор е склучен во четири идентични примероци, по два за секоја договорна страна.

Дата, _____.20

Дата, _____.20

Архивски бр. ____/____

Директор на АФПЗРР:

Корисник:

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на
земјоделски стопанства

Изготвил: _____

Проверил: _____

Одобрил: _____

Б ДЕЛ 2 - ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1 – ДЕФИНИЦИИ

Во контекст на овој договор, изразите кои се користат во овој договор го имаат следното значење:

- “Проект“ е целокупната, сеопфатна инвестициска активност на корисникот која се состои од прифатлив и неприфатлив дел за ко-финансирање од ИПАРД Програмата 2014-2020;
- „Претпријатие“ е единечна бизнис локација на правното лице која извршува единствена дејност. Таа единица може да биде продавница, канцеларија и сл. каде се врши продажба или производство на добра или услуги кое се физички разделени од останатите капацитетите на компанијата/ бизнисот);
- “Компанија/холдинг“ е правно лице составено од едно или повеќе претпријатија кои се поврзани во една или повеќе производни активности.
- “Вкупна прифатлива вредност на инвестицијата” се одобрените трошоци од страна на АФПЗРР согласно ИПАРД Програмата 2014-2020, Секторскиот Договор и Уредбата за начинот и постапката за користење на финансиска поддршка од мерката за рурален развој финансирана од компонентата V - ИПАРД преку Инструментот на Претпристапната поддршка (ИПА);
- “Финансиска поддршка” е финансиската поддршка од страна на АФПЗРР во еквивалентен износ од 60% од вкупната прифатлива вредност на инвестицијата;
- “Општи трошоци” се надоместоците за архитекти и инженери, други трошоци за консултантски услуги, физибилити студии, стекнување со патент, права и дозволи;
- “Почеток на спроведување на инвестицијата” значи превземање на било какви обврски на сметка на одобриениот износ, потпишување на договори со трети лица за вршење на дејности предмет на овој Договор, нарачка на материјали, опрема и други слични активности, освен активности кои спаѓаат во општи трошоци;
- ”Природна непогода” се инциденти предизвикани од природни сили кои е невозможно да се контролираат а кои го загрозуваат животот и здравјето на луѓето, животните и растенијата и предизвикуваат штети на земјиштето, културното наследство и животната средина (земјотреси, поплави, ерозии, лавини, лизгања на земјиште, бури, оштетувања на брани и бедеми, суши, атмосферски катастрофи);
- “Секторски Договор” е Договорот кој е ратификуван помеѓу Владата на Република Северна Македонија и Комисијата на Европските Заедници по однос на Правилата за соработка заради финансиска поддршка на ЕК за Република Северна Македонија и имплементацијата на помошта во рамките на компонента V (ИПАРД) преку инструментот за претпристапна помош (ИПА) („Службен весник на Република Македонија бр 38/2016“);

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

- „Конфликт на интерес“ е кога непристрасното учество на кое било лице кое учествува во постапката за набавка е загрозено заради семејни причини, економски интерес или некаков друг интерес помеѓу лицата;
- „Виша сила“ е исклучителен настан или околности, надвор од контролата на договорните страни која ги спречува едната или двете договорни страни да ги исполнат обврските кои произлегуваат од овој договор.
- „Активна корупција“ е ветување, понудување или давање, директно или индиректно, на било каква незаконска предност на неког, со цел државниот службеник да делува или да се воздржи од делување во извршување на своите надлежности.
- „Пасивна корупција“ е барање или примање, директно или индиректно, на било каква незаконска предност, или прифаќање на понуда или ветување на таква предност, со цел државниот службеник да делува или да се воздржи од делување во извршување на своите надлежности

ПРИЛОГ 2 - Табела за користење на финансиската поддршка по стоки и услуги

ПРИЛОГ 3- Форма на комеморативна плакета и налепница

ТЕХНИЧКИ ОПИС НА ЗНАМЕТО НА ЕУ И ЗНАМЕТО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

1. ЗНАМЕ НА ЕУ

Знамето на ЕУ мора да биде видливо истакната како што е наведено во овој договор на сите пишани и визуелни материјали. Знамето на ЕУ има правоаголна форма во сина боја чија должина изнесува $1 \frac{1}{2}$ од неговата висина. 12те златни ѕвезди лоцирани на еднакви интервали формираат недефиниран круг, при што центарот е точката на пресек на дијагоналите од правоаголникот. Радиусот на кругот е една третина од висината на знамето. Секоја од ѕвездите има пет точки кои се лоцирани на периферијата на недефинираниот круг, при што радиусот е една осумнаестина од висината на знамето. Сите ѕвезди се вертикално поставени – всушност со една точка вертикално т.е насочени кон надвор и две точки се поставени во права линија под прави агли до копјето.

Кругот е распореден на тој начин што ѕвездите се наредени во насока на стрелките на часовникот. Нивниот број е непроменлив.

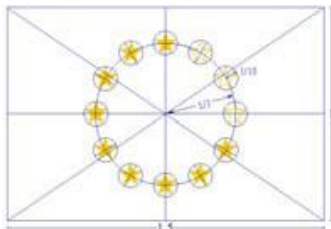
Официјални бои на знамето се:

- Pantone Reflex сина боја за површината на правоаголникот
- Pantone Process `жолта боја за ѕвездите

Упатство за корисници за мерка 1 - Инвестиции во основни средства на земјоделски стопанства

Pantone Reflex Blue соодветствува со бојата од веб-палетата RGB: 0/51/153 (со шест децимали: 003399) и Pantone Yellow соодветствува со бојата од веб-палетата RGB: 255/204/0 (со шест децимали: FFCC00).

Знамето би требало да биде испечатено на бела позадина. Повеќебојните позадини треба да се избегнуваат, особено оние позадини чија боја не се совпаѓа со сината боја. Таму каде што не може да се избегне ваквата боја, мора да се користи бела граница со дебелина која е $1/25$ тина од висината на правоаголникот. t.

ГЕОМЕТРИСКИ ОПИС

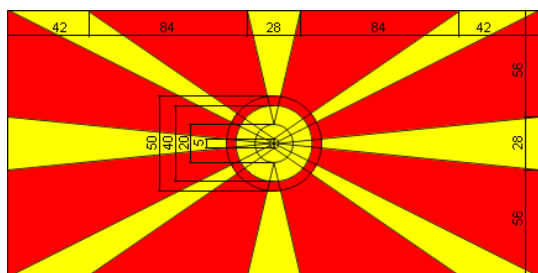
Сите ѕвезди се вертикално поставени т.е со една точка вертикално и две точки поставени во права линија под прави агли до копјето. Нивниот број е непроменлив.

2. ЗНАМЕТО НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Знамето на Република Северна Македонија мора да биде еднакво претставено со знамето на ЕУ на сите визуелни материјали. Знамето на РМ мора да биде видливо истакнатоао како што е наведено во овој Прирачник на сите пишани и визуелни материјали. Знамето мора да биде претставено со следните официјални бои:

- Pantone 485C (C:0, M:95, Y:100, B:0)
- Pantone Process жолта (C:0, M:0, Y:100, B:0)

Согласно Законот за знамето на Република Северна Македонија, истото мора да биде во црвена боја со златно-жолто сонце. Сонцето е со осум сончеви зраци, кои се простираат од сончевиот диск со проширување од рабовите на знамето. Сончевите зраци се вкрстуваат во дијагонала, хоризонтала и вертикала.

Дијаметарот на сончевиот диск е една седмина од должината на знамето. Центарот на сонцето се поклопува со точката во која се сечат дијагоналите на знамето. Односот помеѓу ширината и должината на знамето е еден према два.

ГОЛЕМИНА НА БИЛБОРД (висина 180 cm x ширина 240 cm) размер 1:12

Билбордот мора да биде изработен од ПВЦ материјал, да се премачка со УВ лак и да се постави цврсто (да се залепи или набие) на метална основа од иста големина. Металната основа се поставува на два метални столба на висина од 2 метри, мерејќи од површината на земјиштето. Секој од металните столбови мора да биде фиксиран во бетонска подлога. Целата конструкција мора да биде висока 3.80 метри, мерејќи од површината на земјиштето.

ГОЛЕМИНА НА ИНФОРМАТИВНА ПЛАКЕТА И ПОСТЕР (висина 40 cm x ширина 60 cm) Размер 1:3

Информативната плакета е направена од печатен ПВЦ материјал премачкан со УВ лак и поставена цврсто (залепена или закачена) на метален лим. Металниот лим треба да се постави на ѕид од објект на висина од 1.70 метри мерено од земјиштето на кое се наоѓа.

ГОЛЕМИНА НА НАЛЕПНИЦАТА А (висина 10 cm X ширина 15 cm), Размер 1:1

Налепницата А се поставува доколку највисоката точка на опремата е под 1 метар и истата се поставува фронтално или странично на видливата страна на опремата и истата треба да биде испечатена на ПВЦ материјал и премачкана со УВ лак за заштита од сонце.

ГОЛЕМИНА НА НАЛЕПНИЦАТА Б (висина 13 cm X ширина 20 cm), Размер 1:1

Налепницата Б се поставува доколку највисоката точка на опремата е над 1 метар и истата се поставува фронтално или странично на видливата страна на опремата на висина од најмалку 1,70 метри и истата треба да биде испечатена на ПВЦ материјал и премачкана со УВ лак за заштита од сонце. Напомена: Агенцијата има право да ја ажурира налепницата, комеморативната плакета и билбордот по насоки добиени од ЕК за видливост на проектот.